

NATUUR.BLAD

Driemaandelijks ledentijdschrift van Natuurpunt **Sept | Okt | Nov 2013**

Retouradres: Coxiestraat 11
B-2800 Mechelen

met
GRATIS
wandel
kaart

De Nieuwe **Wildernis**

Verschijnt: Maart, Juni, September, December | Jaargang 12 | nummer 3 | Afgiftekantoor Antwerpen X | P106230

Bartel Van Riet
voor meer bos

De herfst kleurt
Haspengouw

Elektrisch mobiliteit

werk mee aan de natuur van morgen

Duizenden vrijwilligers zetten zich dagelijks in voor de natuur in Vlaanderen. Helaas zijn de effecten van de klimaatverandering meer en meer zichtbaar in onze natuur. Ook daar wil Natuurpunt een oplossing aanreiken. Elektrisch rijden kan onze CO₂-uitstoot verminderen. Daarom slaan Natuurpunt en EV-Point de handen in mekaar om elektrische mobiliteit te promoten.

Elektrisch rijden op hernieuwbare energie

EV-Point bouwt een dicht netwerk van oplaadpunten voor elektrische wagens uit, zodat morgen iedereen elektrisch kan tanken. Die oplaadinfrastructuur, toegankelijk voor elk type wagen, is cruciaal in de doorbraak van elektrische mobiliteit. EV-Point heeft de ambitie om in zes jaar, tegen 2020, 2.500 laadpunten te plaatsen. Zo wordt de CO₂-uitstoot drastisch gereduceerd.

De natuur vaart er ook wel bij: alle EV-Point oplaadpunten worden gekoppeld aan hernieuwbare energie, hetzij van zonnepanelen van Group Solar of hetzij via stroom van een groene energieleverancier zoals Lampiris.

Een oplaadpunt voor iedereen

Het loont de moeite om zelf een oplaadpunt te plaatsen. Voor bedrijven met een groot wagenpark is een **privaat laadstation op zonne-energie** erg interessant: de werknemers tanken gratis, voor de deur, en het bedrijf verliest minder energie tijdens piekuren.

Shoppingcentra, detailhandel en horekazaken worden, met een **publiek oplaadpunt voor zowel elektrische fietsen als wagens** voor de deur, een pak aantrekkelijker voor toekomstige klanten.

En als je de **home-charger - je oplaadpunt voor thuis** - koppelt aan zonnepanelen, dan rijd je volledig groen én gratis.

Ontdek je ledenvoordeel bij EV-Point

Je hebt al een EV-Point home-charger voor je elektrische wagen voor een kleine 1.000 euro. Natuurpuntleden krijgen een **korting van 4% op de aankoopprijs**.

Ook krijgt een Natuurpuntlid 4% korting op de oplaadprijs met de **EV-pass, de 'elektrische tankkaart'** voor publieke EV-Point oplaadpunten. Bovenop de 20% korting, die elke EV-Pass houder geniet.

Hoe dan ook, **elektrisch rijden is voor iedereen beter**: opladen is goedkoper, de natuur krijgt minder CO₂-uitstoot te verwerken, particulieren betalen geen wegentaks en bedrijven genieten een fiscaal voordeel.

Kom naar één van de 5 gratis infoavonden over elektrische mobiliteit

Lig jij ook wakker van de gevolgen van CO₂ op de natuur? En leg jij per dag met de auto minder dan 150 kilometer af? Dan is elektrisch rijden op groene energie iets voor jou. Tijdens de gratis infoavond in jouw buurt nemen we al je twijfels weg, kan jij alle vragen stellen en maak je een eerste rit met een elektrisch voertuig.

DO 21 NOV 2013 • 20u-22u • Oost-Vl.

Bezoekerscentrum De Bourgoyen (Gent)

DO 28 NOV 2013 • 20u-22u • Vl-Brabant

Jeugdherberg De Blauwput (Leuven)

DO 5 DEC 2013 • 20u-22u • West-Vl

Prov. Noord-Zuid Centrum (Roeselare)

DO 12 DEC 2013 • 20u-22u • Antwerpen

Ecohuis (Antwerpen)

DO 19 DEC 2013 • 20u-22u • Limburg

Bezoekerscentrum Kiewit (Hasselt)

NOG VRAGEN?

Neem contact op met Petra Beeckx, aanspreekpunt voor elektrische mobiliteit bij Natuurpunt.

petra.beeckx@natuurpunt.be
0490-58 81 22

www.natuurpunt.be/ev-point

Schrijf je in op www.natuurpunt.be/EVparticulier De plaatsen zijn beperkt. Op de website vind je ook alle praktische info: adres locaties, bereikbaarheid en achtergrondinformatie.

ev-POINT

Met je voeten op de aarde

Foto © Wim Dirdcx

Voor mij is Natuurpunt bezig zijn met je voeten op en in de aarde. Ik werk vaak in onze natuurgebieden, met m'n handen werk verzetten dat doe ik echt graag. Als het kan neem ik mijn kinderen mee. Ze kunnen kleinere werkjes doen en ravotten, zich eens vuil maken of op ontdekking gaan. Het geeft me voldoening om iets te betekenen voor onze natuur. Wat meer gevarieerde, robuuste natuur... daar doe ik het voor. En het is super om concreet resultaat van je werk te zien of, wat subtieler, buizerdbroedgevallen te ontdekken.

Vrijwilliger zijn bij Natuurpunt is meer dan bezig zijn in de natuur. Als secretaris ben ik er iedere bestuursvergadering bij om het verslag te schrijven. Het is misschien niet het meest spannende werkje, maar het moet ook gebeuren. Als ik tijd vind werk ik mee aan grotere evenementen van onze afdeling, zoals het organiseren van ons jaarlijks ledenfeest. Ik doe ook onze activiteitenmailings. Zo kunnen we met één muisklik heel wat mensen bereiken.

Hoe ik bij Natuurpunt ben gekomen? Als vogelkijker was het een logische stap. Ik kan uren vogels spotten en dankzij de gebieden van Natuurpunt kan ik dit doen dicht bij huis.

Wil je weten hoe een beheerdag er bij ons uit ziet? Op pagina 42 kan je er een voorproefje van lezen. Niets beter dan eens afkomen om het zelf mee te maken natuurlijk. Iedereen welkom. Of dompel je eens onder in de herfstkleuren van het bos, ideaal wandelweer de komende weken.

Groetjes,

Maarten vrijwilliger
Natuurpunt Zedelgem

**PS: Ik maakte al enkele vrienden lid met de actie
“Leden werven Leden”. Jij doet toch ook mee?
Er zijn mooie prijzen te winnen.**

Colofon

Hoofdredactie: Sofie Versweyveld, redactie@natuurpunt.be
Redactie: Petra Beeckx, Liesbet Cleynhens, Klara Debie, Peter De Ridder, Joris Gansemans, Jos Gysels, Rosan Heremans, Ewoud L'Amiral, Hans Marijns, Anneleen Van Thillo, Karolien Van de Velde, Wim Van Gils, Wim Veraghtert, Dominique Verbelen, Stefan Versweyveld

Advertenties: advertenties@natuurpunt.be | Druk: Roto Smeets
Oplage: 89.500 | Papier: Reprint (60% recycled, 40% FSC)
Ontwerp: De Barbaren | Concept: Stapel

Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt, www.vlaanderen.be
Natuurpunt werkt in Wallonië samen met Natagora, samen zijn we partner van BirdLife International. Voor verschillende projecten kan Natuurpunt rekenen op financiële ruggensteun van de Europese Unie in het kader van het LIFE-programma, www.natuurpunt.be/life
V.U. Chris Steenwegen, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Cover: konikpaarden © De Nieuwe Wildernis | niet vermeld beeldmateriaal: www.shutterstock.com

Ontdekken

32 Focus
Het edelhert
Het grootste zoogdier van het land

34 Seizoensweetjes
Parende dieren in de herfst

38 Natuur in...
Vissen in de stad,
aardsterren in je tuin en de kruisspin

- 06** Breedbeeld
- 42** Een dag op stap met Maarten Goessaert
- 44** An Olaerts
- 50** Nieuwe ledenvoordelen

Beleven

18 In actie
30 jaar Jeugdbond voor
Natuur en Milieu

25 Naar buiten
Tussen heuvel en hoogtam
De streek rond Grootloon

30 10xactief
Natuur & Erfgoed

- 23** Gespot
- 46** In beeld
- 48** Agenda

46

10

18

42

25

Beschermen

10 **Mijn gebied**
De bruisende Visbeekvallei

12 **Doe mee**
Bos voor iedereen, vul je confituurpot met Bartel Van Riet

20 **Beleid**
Biobrandstoffen onder de loep

50 **Het woord van de voorzitter**

AVONDJE UIT? Ga zeker kijken naar De Nieuwe Wildernis in Kinopolis www.denieuwewildernis.be

Win!

28
37 Een weekend in Haspengouw
5 Haba ledlampen
Een reis naar Spanje
www.natuurpunt.be/ledenwervenleden

kids

36
37 Zoeken naar paddenstoelen
Help de egel aan een huisje

Voor de opnames van de bioscoopfilm De Nieuwe Wildernis bracht Ruben Smit twee jaar door in de Oostvaardersplassen in Nederland. Het betoverende resultaat is vanaf 25 september te zien in filmzalen van Kinopolis.

De film kwam in Vlaanderen tot stand dankzij de steun van Froggy, Tom&Co, BNP Paribas Fortis en Zwart op Wit.

Mijn BEELD

Ruben Smit is de fotograaf en veldregisseur van de bioscoopfilm De Nieuwe Wildernis.

Nazomer-ochtend.

Edelherten, hinds en kalveren doemen op uit de ochtendnevel. De dode bomen geven het beeld een spannendere en wildere uitstraling. Die ochtend werken ook de wolken mee. De donkere lucht doet me denken aan een bergketen of een keten van duinen. Voor even ben ik in de Namibwoestijn, maar dan gewoon in het vlakke Nederland.

Dit is een van de vele mooie natuurervaringen die ik had tijdens het filmen van De Nieuwe Wildernis. De hoofdrolspelers in de film zijn geen acteurs, maar dieren: extraverte konikpaarden, oogverblindende ijsvogels en een vossengezin. Hun verhalen zijn aangrijpend, maar soms ook vertederend of humoristisch. Duizenden onhandige ganzenkuikens vormen een eenvoudige prooi voor vossen en roofvogels. Toch werken de dieren ook samen: spreeuwen en konikpaarden blijken de beste maatjes. Maar als de winter nadert, wordt de sfeer grimmiger en kiest ieder voor zich. Mist, stilte en leegte nemen het over. Leven en dood waren nog nooit zo onafscheidelijk verbonden. Dan, na een periode van honger en kou, komt een konikveulen ter wereld en begint de *circle of life* helemaal opnieuw.

Ruben

www.denieuwewildernis.be
www.rubensmit.nl

Kort

Foto © Milda Rollin Verlinde

Natuurherstel op z'n best

Natuurpunt boekte spectaculaire resultaten op de ruilverkaveling in Hoegaarden. Wat voor de landbouw marginale akkers op de oevers en de steile flanken van de Schoorbroekbeek waren, werd door Natuurpunt omgezet naar grasland en struweel. In 2006 verschenen bijenorchissen en het zeldzame bleek bosvogeltje, vergezeld door wilde marjolein, graslathyrus, borstelkrans, donderkruid en klavervreter. In 2009 dook het hondskruid op, net als de grote keverorchis en de brede wespenorchis. 2013 was een echt topjaar. Het hondskruid breidde uit, bokkenorchis en bosorchis kwamen tot bloei en twee nieuwe orchideeën verschenen: bergnachtorchis en soldaatje. De resultaten zijn een referentie voor de ruilverkaveling in Willebringen, die dit jaar start.

www.natuurbericht.be

tweet tweet tweet

@MijnNatuurpunt: Vanaf 1 oktober verdwijnt de Groen+ spaarrekening van @nieuwsBNPPF, maar niet hun zorg om de natuur. We werken een nieuw partnership uit.

@MijnNatuurpunt: De biologische appels en peren hangen nu te rijpen in de boomgaard. Binnenkort vind je ze in het Natuurpuntfruitsap van De Drie Wilgen.

Vernieuwde samenwerking A.S. Adventure

A.S. Adventure is jouw thuishaven voor een sportieve en avontuurlijke vrijetijdsbesteding. Als lid van Natuurpunt geniet je 7% korting bij aankoop van producten uit de volgende gamma's: trekking, travel & optiek (excl. elektronische toestellen), camping, fietskledij & accessoires. Bovendien loopt er regelmatig een exclusieve Natuurpuntaanbieding op een sterartikel uit het gamma. In de tien megastores van A.S. Adventure vind je ook een gamma aan truien, regenjassen en -broeken, verrekijkers en wandelguides die speciaal geselecteerd werden voor Natuurpunt. Je herkent ze aan het speciale logo Approved by Natuurpunt. De verkoop van die producten draagt rechtstreeks bij tot de aankoop van meer natuur in Vlaanderen.

www.natuurpunt.be/asadventure

@MijnNatuurpunt: Het is druk op ecoduct De Warande. En daar zijn bewijzen van: <http://on.fb.me/19jF3qd>

@twassenberg: België haalt 9 EU LIFE-projecten binnen, goed voor 40,8 mio euro, waarvan (weer) 2 projecten van @MijnNatuurpunt en 4 van @natuurenbos. Bravo!

Minister Schauliege werkt achterstand weg

De Vlaamse overheid geeft beheersubsidies voor terreinen die ze erkent als natuurgebied. Van de 20.000 ha natuur die Natuurpunt beheert, is 6000 ha nog steeds niet erkend. Nochtans kan Natuurpunt die financiële steun goed gebruiken. Het probleem? Minister Schauliege moet nog heel wat erkenningsdossiers goedkeuren. Gelukkig is er goed nieuws: de minister zal het komende anderhalf jaar 2700 ha natuurgebied erkennen en zo de achterstand wegwerken. Ondertussen heeft ze al meer dan 460 ha erkend. De Vallei van de Grote Beek, Paddenbroek, de Kleine Netevallei en het Fort van Walem kunnen vanaf nu op de extra broodnodige middelen rekenen.

Instandhoudingsdoelstellingen goedgekeurd

Vlak voor de vakantie keurde de Vlaamse regering de instandhoudingsdoelstellingen voor 36 NATURA 2000-gebieden voor een tweede keer principieel goed. Die doelstellingen geven aan waar en hoe Vlaanderen invulling zal geven aan haar Europese natuurverplichtingen. Natuurpunt is blij dat de beslissing eindelijk is genomen, omdat de realisatie op het terrein nu echt kan starten. Niettemin zijn de doelen op een aantal punten niet conform de EU-regels en is een snelle evaluatie en bijsturing belangrijk. Ondertussen moet vooral de uitvoering van zowel het actieve beleid (meer en betere natuur) als het passieve beleid (minder milieudruk) onder stoom geraken. Zo kunnen we de afspraken uit het Pact 2020 en de Europese biodiversiteitsdoelen tegen 2020 en 2050 realiseren. www.natuurpunt.be/natuurdoelen

#natuurpunt

@bertdsmet: Aha, weer een fijn pakket promotie- en leesvoer van @MijnNatuurpunt in de bus. Fijn om weekend mee te starten :-)
pic.twitter.com/9I6a8QgJNY

@ooitje: Nieuwe wilde natuur verrijst in de Kempen dankzij forse steun van Europa
<http://bit.ly/16gcWBf>

@MijnNatuurpunt: Tuinslangen gesignaleerd! <http://bit.ly/16t3TyP>

@MijnNatuurpunt: De eerste donkere klokjeszandbij in jaren: Jens D'Haeseleer vond ze per abuis. Het verhaal: <http://bit.ly/14PkFeB>

NATUUR PRODUCT

Verwen je omgeving en de natuur met een Natuur.geschenk!

Het jaareinde is nog veraf, maar je kan nu al starten met de zoektocht naar een uniek geschenk om vrienden en familie te verwennen. Wat denk je van een stukje pure natuur in een feestelijke verpakking?

Natuurpunt biedt je een selectie geschenkartikelen aan om te verrassen én tegelijk de natuur te helpen. Zo zijn er onze heerlijke biologische wijnen. Sommelier Vincent De Coninck van wijnhandel Biodyvino stelde een unieke geschenkverpakking samen met twee wijnen van biologische landbouw uit het Franse wijndomein Gilles Louvet. Zo draag je concreet bij tot het verwerven van natuurgebied in Vlaanderen. Natuurpuntwijnpakket: 20 euro. Alle geschenkartikelen zijn verkrijgbaar via de webshop www.natuurpunt.be/winkel

Geef een Natuurpunt-lidmaatschap cadeau

Als Natuurpuntlid wist je al dat Natuurpunt de planten, dieren en hun natuurlijke omgeving in Vlaanderen beschermt, zodat we nu én in de toekomst van de natuur kunnen genieten. Ook samen met je vrienden en familie. Verras hen met een geschenklidmaatschap van Natuurpunt. Jij betaalt het lidgeld, zij ontvangen het welkomstpakket en genieten van alle leuke ledenvoordelen!

Regel het cadeaulidmaatschap vandaag nog en win een reis naar Spanje!
www.natuurpunt.be/cadeau

Onze winkel in Mechelen sluit eind december zijn deuren. Iedereen blijft natuurlijk welkom op onze webshop.
www.natuurpunt.be/winkel

de VISBEEK VALLEI

In het hart van de Antwerpse Kempen ligt de Visbeekvallei, een bruisend natuurgebied met een enorme verscheidenheid aan biotopen. Bloemrijke graslanden, eikenbossen, vennen, moerassen, broekbossen, heiden en landduinen: de vallei heeft voor elk wat wils. Het zal dan ook niet verbazen dat ze uitzonderlijke planten- en diersoorten huist: brede orchis, adder, kleine ijsvogelvlinder, bruine eikenpage, zwarte specht ... Natuurpunt heeft er samen met de gemeente Lille een LIFE-project opgestart om het unieke landschap verder te herstellen en bedreigingen aan te pakken. Geniet van de natuurpracht langs de kronkelende zandwegjes en wie weet zie jij wel een van de topsoorten van het gebied.

www.life-visbeek.be

VISBEEKVALLEIPAD

Visbeekvalleipad 8 km, start aan brug Oevelenberg in Lille

'Benieuwd naar **nieuwe** plantensoorten'

Werner Van Hove, voorzitter en
beheerder Visbeek-Kindernouw

In de Visbeekvallei is er een buitengewone afwisseling van biotopen. Dat zorgt voor een enorme plantenrijkdom. Mijn favoriete plek is een bloemrijk hooilandje in het noorden van het gebied, waar zelfs brede orchis groeit. Daar geniet ik van de stilte en de bloemenpracht. Een groep enthousiaste vrijwilligers hooit jaarlijks 20 hectare om deze pareltjes te behouden. In het vroege voorjaar zijn de oevers van de weekendvijvers afgeschuind, als deel van het LIFE-project. Zo lijken ze meer op vennen. Je kan nu al het resultaat bewonderen: in de oeverzone ontkiemt de stijve moerasweegbree, een zeldzame oeverplant. In mijn ecologische flora zoek ik dan op welke plantensoorten we nog mogen verwachten in het gebied.

2

'Een goed doel dicht bij huis'

Anneleen Gelykens en Kaat Van Ende,
naturlievende schooljuffen

In basisschool 't Klavernest in Wechelderzande starten de klassen van het vijfde elk jaar een minibedrijf op. De leerlingen mogen dan zelf een goed doel voorstellen om de winst aan te schenken. Dit jaar kozen ze voor Natuurpunt. Door zelfgemaakte popcorn en zakjes snoep te verkopen, hebben ze 486 euro ingezameld. Daarmee heeft Natuurpunt de Visbeekvallei verder uitgebreid. Ideaal, want het natuurgebied is vlakbij. Zo zien de leerlingen wat je met het geld kan verwezenlijken. Tijdens onze jaarlijkse fietstochten stoppen we in het gebied om te picknicken. Het valt meteen op hoe de kinderen van de natuur genieten. Fietsen, wandelen, diertjes zoeken in de vijver ... zó rustgevend.

3

'Wachten op de eerste adders'

Werner De Kinderen,
boswachter van het ANB

Een van de toppers van dit gebied is ongetwijfeld de adder. Die komt maar op drie plaatsen in Vlaanderen voor. In het voorjaar wacht ik vol ongeduld tot de eerste exemplaren zich in het zonnetje komen nestelen. Dankzij de beheerwerken krijgt de soort hier meer ruimte. Met de steun van LIFE vormen we elk jaar gemiddeld twee hectare om naar adderbiotoop: kleine stukjes heide met veel randen en overgangen. Die open plekken proberen we te verbinden via corridors, die op zich geschikte leefgebieden vormen. Dankzij die ingrepen, herleven ook andere soorten in het gebied, zoals de zeldzame bruine eikenpage, boompieper, levendbarende hagedis, hazelworm, boomleeuwrik en nachtzwaluw.

de confituurpot van Bartel

BOS ^{VOOR} **IEDEREEN**

Van 13 tot 20 oktober is het Week van het Bos. Dit jaar roept het Agentschap voor Natuur en Bos iedereen op om fan te

worden van de natuur en eropuit te trekken in de meest kwetsbare natuur. Voor Natuurpunt is de Week van het Bos het gedroomde moment om de campagne Bos voor Iedereen opnieuw te lanceren. Samen met Bartel Van Riet (31), tv-presentator, tuinarchitect en boomchi-

rurg, wil Natuurpunt iedereen aan het sparen krijgen voor meer bos in Vlaanderen. Waarom steunt Bartel Bos voor Iedereen? Wat betekenen bomen voor hem? En waarom is het zo belangrijk om confituurpotten te vullen?

Tekst: Liselotte Vanderoye

VANWAAR KOMT JE PASSIE VOOR BOMEN?

Bartel Van Riet: Ik ben opgegroeid in de Kempen. Op den buiten. Het liefste wat ik deed, was de hele tuin rondsluipen zonder dat iemand me zag. Er stond toen een eik in de tuin van mijn ouders en dat was mijn eigen klimboom. Een grote eik van zo'n 50 of 60 jaar oud. Ik kwam alleen naar beneden als ik moest. Ik was waarschijnlijk ook het kind in de buurt met de meeste boomhutten. Ik had er zelfs eentje waar mijn moeder jarenlang het bestaan niet van af wist.

In plaats van een nieuwe speeltuin aan te leggen, zouden we meer moeten werken met wat er in het bos te vinden is. Een dode stronk of een boom waarin je kan klauteren da's toch veel plezanter? Het is te zot dat bomen dan verdwijnen

en er een klimrek in de plaats komt.

VIND JIJ DAT ER GENOEG BOSSEN ZIJN IN VLAANDEREN?

Minder dan 11% van heel Vlaanderen bestaat uit bos. Dat is te weinig. Ons land is volgebouwd, van alles komt er meer, behalve parken, bossen en natuur. Kinderen spelen niet meer buiten, kennen het bos niet meer. Bomen staan synoniem voor "natuur" en onze beleving ervan.

Sommige exemplaren zijn levende musea op zich: in hun metersdikke stammen zit heel wat geschiedenis. Ook is zo'n boom een veilige thuis voor veel soorten. Zo trekken inheemse berken en wilgen een 250-tal insecten aan of hakt de zwarte specht bij voorkeur zijn nest uit in zware, oude bomen.

Ik vind het logisch dat kinderen nieuwsgierig zijn naar wat er allemaal kan op een computer en ik heb er ook

"Hoe licht een bos kan zijn tijdens de winter en hoe donker het dan weer is in de zomer als het blad er op staat. Ze doen dat elk jaar opnieuw. Dat vind ik echt fascinerend"

— Bartel Van Riet

Bossen zonder papieren

Onze bossen zijn slechts ten dele beschermd. Hoewel ontbossen in principe verboden is, blijft het in Vlaanderen toch nog mogelijk. Het mag tóch als het bos gelegen is op een bouwgrond of als de minister voor Leefmilieu een individuele uitzondering toestaat. In de praktijk komt dit er op neer dat enkel de Europees beschermde bossen echt veilig zijn. Zo gaan er tot vandaag nog veel te veel "zonevreemde" bossen voor de bijl, zelfs ecologisch zeer waardevolle. Het bosdecreet verplicht wel om de ontbossing te compenseren: door (elders) opnieuw aan te planten of

door een bijdrage te storten in het boscompensatiefonds. Een oud bos is voor veel dieren en planten echter onvervangbaar en de middelen uit het fonds volstaan niet om evenveel bos opnieuw aan te planten. Vlaanderen is de bosarmste regio uit Europa en dus moeten we inspanningen blijven doen voor meer bos. Natuurpunt draagt zelf een steentje bij: enerzijds door waardevolle bedreigde bossen aan te kopen en te beheren, anderzijds door nieuw bos aan te planten en toegankelijk te maken voor iedereen.

Spaar mee met je favoriete Bos voor Iedereen-sticker en kom mee planten!

- 1 Tover een **lege confituurpot** om tot een **spaarpot**,
- 2 Registreer je confituurpot op **www.bosvooriedereen.be**. Delhaize en Tom & Co schenken voor elke geregistreerde confituurpot alvast één boom
- 3 Tel ten laatste op 24/11 je centen samen en schrijf ze over op **BE56 2930 2120 7588** en vermeld '**3333B**'.
- 4 Voor elke 4 euro zorg jij voor 1m² bos,
- 5 Plant met ons mee op 24 november in Lier, Loppem of Ninove!

Tips van Bartel voor mogelijke inzamelacties:

"Zet spaaracties op in je bedrijf, je voetbalclub of je klas. Verkoop koekjes, speel gitaar, organiseer een benefiet."

geen problemen mee dat ze graag televisie kijken. Maar het is wel zo dat er nu veel meer alternatieven zijn voor "buiten spelen". Iedereen heeft een gsm en zit op Facebook. Terwijl wij op ons fietske sprongen om onze vrienden te zien, is dat nu niet meer nodig. Als vrienden elkaar ontmoeten, hebben ze geen verhalen meer om in geuren en kleuren te vertellen.

WAAROM SPAAR JIJ MEE?

Als er bomen verdwijnen, is dat vaak heel ingrijpend in het landschap. Je ziet letterlijk het verschil. Mensen zijn dan gechoqueerd. Het is best dat mensen goed op de hoogte zijn van hoe we in Vlaanderen een ordegekelijk

bos creëren en in stand houden. Daarom zijn Natuurpunt en Bos voor Iedereen zo belangrijk. Door een actie als Bos voor Iedereen, geven we onszelf en onze kinderen zo'n mooi geschenk. Tel maar eens uit hoeveel jongens en meisjes je door al die nieuwe bomen Tarzan laat zijn! Dat we iedereen hetzelfde plezier geven als wij dat hadden in het bos. En diezelfde gezonde longen.

Of het nu een geboorte is, een trouwfeest of gewoon omdat je goedgezind bent, elke dag is een goede om een boom te planten. Dat die boom er binnen 20 jaar nog staat, is het mooiste cadeau dat je iemand kan geven. Daarom zijn

“Ook al spaar je maar een paar euro’s, je hebt toch weer plezier gehad en je helpt het goede doel!”

— Bartel Van Riet

geboortebossen zo leuk, je hebt dan een persoonlijke band met je eigen boom. Ik heb het zelfs al meegemaakt dat er een speciale receptie werd gehouden voor het planten van een boom. Of bij sterfte: een boom die je doet denken aan je opa, da's toch een schoon gebaar?

WAT IS JOUW FAVORIETE PLEK?

Bossen als het Heverleebos of het Zoniënwood, daar mogen ze me gerust even in droppen. Met zijn 4421 hectare is het Zoniënwood zonder twijfel het bos der Vlaamse bossen. Met meer dan 200 km wandelpaden waan je je ver weg van de moderne beschaving. Niets dan beuken, soms wel 200 jaar oud. Een waar sprookjesbos waar je je innerlijke Tarzan kan loslaten!

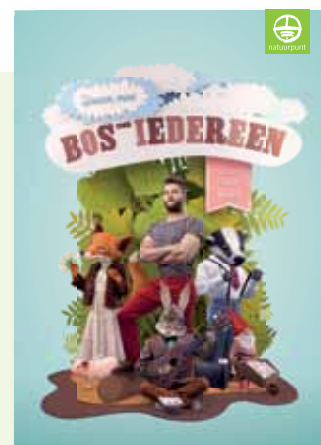
Delhaize en Tom & Co, het Nieuwsblad, Humo en Radio 2 doen mee!

Delhaize en **Tom & Co** schenken voor elke deelnemer alvast de eerste boom.

Het Nieuwsblad voorziet op 12 oktober een a-tot-z-bospecial met de knapste bosplekjes in Vlaanderen. In de weekendkrant vind je een stickervel waarmee je je confituurpot omtuurt tot spaarpot (ook in dit Natuur.blad). Rep je op 12 oktober naar de krantenwinkel om jouw exemplaar te bemachtigen!

Weekblad **Humo** vraagt je om je koelkast om te vormen tot Knuffelbos-frigo met de uniekste magneetjes. Die krijg je op 8 en 15 oktober voor 2 euro extra. Met dat geld wordt een speciaal Knuffelbos aangeplant op 24 november.

Radio 2 stuurt de Bos voor Iedereen-boodschap in de ether. Stem tijdens de Week van het Bos af op Radio 2!

BRAAKBALLEN PLUIZEN VOOR HET JAAR VAN DE MUIS

Dit jaar besteedt de Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt uitgebreid aandacht aan muizen. Ze vormen namelijk een uiterst belangrijke schakel in de voedselketen, maar er is bitter weinig over hun verspreiding en aantallen gekend. De Zoogdierenwerkgroep roept nu iedereen op om braakballen te pluizen.

Uilen zijn verzot op muizen, maar de haren, schedeltjes en andere beetjes braken ze weer uit in de vorm van een droge prop. Aan de hand van de schedeltjes in die braakballen kan je nagaan welke muizen de uil gegeten heeft en zo komen we te weten welke muizen er voor komen in het leefgebied van die uil. Wil jij ook meewerken met deze uilen en muizen-CSI?

© Eric Malfait

www.braakbal.zoogdierenwerkgroep.be

DAG VAN DE NATUUR 2013

Kom mee helpen op 16 en 17 november. Dan maaien, hooien en planten we dat het een lieve lust is. Natuurbeheer is zeer gevarieerd, er is vast en zeker een klus die je ligt. Maar het is niet enkel werken geblazen. Natuurbeheer is natuurbeleving van de bovenste plank in een prachtige omgeving. Geniet van een hapje en drankje of van een verkenningstocht in het gebied. Je maakt er kennis met geëngageerde mensen die samen werken voor meer en betere natuur. In West-Vlaanderen zijn de Gezinsbond en de provincie West-Vlaanderen belangrijke partners voor de Dag van de Natuur. In Vlaams-Brabant staat de Dag van de Natuur helemaal in het kader van de Provinciale biodiversiteitscampagne 'Je hebt meer burens dan je denkt'.

www.natuurpunt.be/dagvandenatuur

Infoavonden isolatie en elektrisch rijden

Dit najaar en in het voorjaar 2014 organiseert Natuurpunt in alle provincies gratis infoavonden over woningisolatie en elektrische auto's. Samen met partner WT Isolatie bekijken we de voordelen van spouwmuurisolatie. En partner EV-Point belicht elektrisch rijden op groene energie. Overweeg je om een elektrische auto te kopen of een laadpaal te plaatsen, of denk je eraan om je spouwmuren te vullen? Kijk dan op de site voor het volledige programma.

www.natuurpunt.be/infoavonden

Natuurpunt Museum: Panorama de Vries

Het Natuurpunt Museum neemt je mee op ontdekkingsstocht langs het 30 meter lange Panorama van de stad Turnhout. Dit schilderij wordt verder afgewerkt door Lau de Vries en Lieve Flour. Je kan hen aan het werk zien op dinsdag, donderdag en vrijdag. Groepen kunnen een bezoek aan het Panorama combineren met een Groene stadswandeling. Elke dinsdag t/m vrijdag van 13u tot 16u30, t/m december 2013 Natuurpunt Museum, Graatakker 11, Turnhout. Toegang gratis.

www.facebook.com/NatuurpuntMuseumEnErfgoed

Natuurpunt- werkgroep fotografie

In mei startte Natuurpunt de Werkgroep fotografie op met als doel onze leden met een passie, voor natuurfotografie te verenigen. Zo kunnen tips en tricks uitgewisseld worden. Tijdens de eerste vergadering werd er vooral gebrainstormd over de verschillende behoeften en ideeën. Heb je interesse om hieraan mee te werken of te denken? Stuur dan een mailtje aan Ewoud L'Amiral. Je kan de opstartende werkgroep nu al terugvinden op Facebook waar vele mooie foto's verschijnen.

Ewoud.lamiral@natuurpunt.be

Exclusief voor Natuurpunt-leden

Geen **groenere samenwerking** dan die tussen Natuurpunt en **A.S. Adventure**. Samen in de bres voor de natuur, dat scheidt nu eenmaal een band én ... een **dubbel voordeel!**

 sprayway

Fleece Atlanta

~~€ 49,95~~

€ 29*

 sprayway

Fleece Santiago

~~€ 49,95~~

€ 29*

7%
KORTING

Als Natuurpunt-lid profiteer je niet alleen van **exclusieve promoties**, maar voortaan ook van **7% permanente korting** op je aankopen**.

www.asadventure.com

* Zolang de voorraad strekt. Actie enkel geldig voor Natuurpunt-leden. ** Geldig op alle trekking-, bike-, kampeer- en reisartikelen. Niet cumuleerbaar met andere promoties.

30 jaar Jeugdbond voor Natuur en Milieu

Op 16 april 1983 sloegen de Wielewaal Jongeren en de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie (BJN) de handen in elkaar om het jonge, groene front te verbreden. Dertig jaar na de start is de Jeugdbond voor Natuur en Milieu (JNM) uitgegroeid tot een razend populaire jongerenorganisatie.

1. BfN-beeld uit de oude doos: Paul Houwen (rechts) leert Xavier Mombailieu (links) en Ward De Brabandere (midden) vogels herkennen tijdens het ringen

Tot de jaren '60 stonden vogels centraal bij excursies van BJN. Een echte traditie was de zoektocht naar stookpieten: gevederde slachtoffers van olierampen. Die "stookpietentellingen" groeiden uit tot de "Beached Bird Survey", een project dat het INBO en de Jeugdbonders samen voortzetten.

2. JNM, dertig jaar op koers en nog steeds zeevaardig

Vandaag vertegenwoordigen 3000 leden de oorspronkelijke waarden: respect voor milieu, interesse in natuur, onafhankelijkheid en democratie.

3. Vorselaar, 2009: Charlotte, Jasmin, Lies, Hazel en Dries op kamp Casablanca in de Lovenhoek

JNM verenigt jongeren met interesse en verwondering voor natuur en milieu. De afdelingen en werkgroepen organiseren het hele jaar door activiteiten: zomerkampen, een zomercongres en het traditionele wintercongres.

4. Schulen, 1992: Johan Van De Wauw met een keizerlibel op piepkamp

De natuurstudiewerkgroep is een van de pijlers van JNM: ideaal voor wie gefascineerd is door al die fladderende, kruipende, zwemmende of rennende beestjes.

5. Sint-Pietersberg, 2009: Wouter Maertens op werkkamp, klaar voor de beheerwerken

In 1987 organiseerden enkele JNM'ers een zomerkamp in het Kempense natuurgebied De Zegge. Jonge mensen die helpen om een uniek gebied te beheren en te genieten van de zomerkampsfeer: het bleek een ijzersterke formule. Het Zeggekamp werd dan ook een klassieker in de JNM-zomer.

3

4

5

6

6. Vilvoorde, 2009: JNM en andere milieuverenigingen voeren actie tegen de verbreding van de Brusselse ring op het Nazofé (Nazomerfeest)

De milieuwerkgroep zette zich de afgelopen dertig jaar in voor verschillende milieuthema's. Nog steeds organiseren JNM'ers acties en soirees. Ze schrijven artikels, geven vormingen en staan regelmatig op de barricades om de milieuproblematiek aan te kaarten.

7. 30 jaar!

JNM viert feest! Alle leden en ex-leden zijn welkom op 5 oktober 2013 in de Minus One in Gent. Schrijf je in voor 30 september.

www.jnm.be/30jaarjnm

7

BEDREIGDE BOSSEN **in onze** **BENZINETANK**

Een misdaad tegen de mensheid volgens een VN-rapporteur. Dé oplossing voor onze olieverslaving volgens heel wat bedrijven. Biobrandstoffen zijn weer hot. Zeker nu het Europees Parlement deze maand stemt over de toekomst ervan. Een grote alliantie van 112 milieu- en noordzuidorganisaties, waaronder Natuurpunt, pleit op Europees niveau voor een drastische bijstelling van het biobrandstoffenbeleid.

Tekst: Benno Geertsma

Zo goed als iedereen rijdt op biobrandstoffen uit soja, koolzaad, palmolie, houtsnippers, diervet, restafval, algen ... Europa verplicht die onder diesel en benzine te mengen omdat ze beter zouden zijn voor het klimaat. Maar is dat wel zo? Voor een deel van de biobrandstoffen is er soja of palmolie nodig. Dat betekent nog meer grote soja- en palmolieplantages. En daarvoor verdwijnen in het Zuiden tropische regenwouden. Zo komen bedreigde bomen dus in onze benzinetank terecht.

Ooit zag Europa de biobrandstoffen als hét antwoord op onze olieverslaving, de stijgende olieprijs en het groeiende klimaatbewustzijn. Biobrandstoffen zouden de (zuidse) landbouw bovendien nieuwe kansen bieden. De huidige Europese doelstelling is dat tegen 2020 10% van de brandstoffen uit hernieuwbare energie bestaat. Dat zullen vooral biobrandstoffen zijn. Maar recente internationale studies lieten de keerzijde zien: biobrandstoffen hebben een nefaste invloed op de biodiversiteit, zijn niet klimaatneutraal, zullen de voedselprijzen doen stijgen en meer zuidse boeren van hun landbouwgrond verdrijven. Bovendien zijn de overheidssubsidies voor de sector erg hoog, terwijl de Europese energie- en klimaatdoelstellingen niet worden bereikt. Wat eerst fantastisch leek, blijkt nu zijn doel

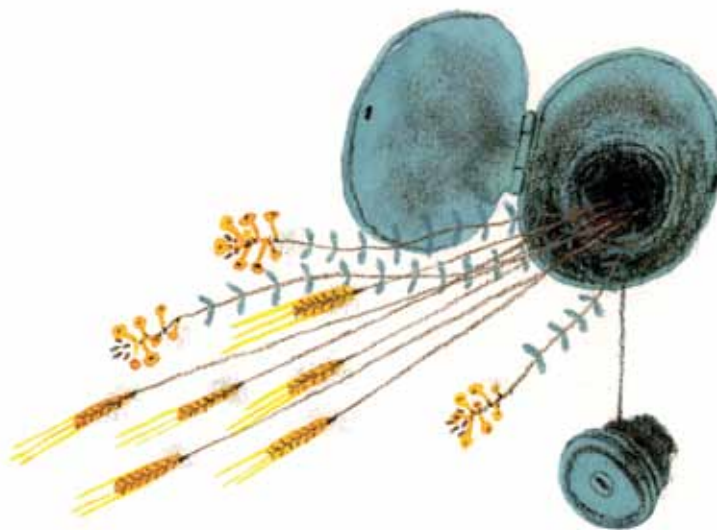
voorbij te schieten, al zijn publiek én politiek daar amper van op de hoogte.

ONEINDIGE MOGELIJKHEDEN

De Gentse haven zet massaal in op biomassa en is Europees koploper. Professor Wim Soetaert van de Universiteit van Gent en oprichter van 'Ghent Bio-Economy Valley' betreurt de hele hetze rond biobrandstoffen. Hij wil vooral de voordelen belichten. Biomassa is een duurzaam alternatief voor petroleum. Het is een hernieuwbare grondstof voor duizenden producten voor voeding, cosmetica, chemie, textiel, bouw, farmacie ... De biogebaseerde economie (gebaseerd op hernieuwbare

“Biobrandstoffen hebben een nefaste invloed op de biodiversiteit, zijn niet klimaatneutraal en zullen de voedselprijzen doen stijgen”

biologische grondstoffen) ontwikkelt zich sterk. Je kan ze niet afrekenen op enkel dat gedeelte dat de klimaat- en biodiversiteitsregels niet respecteert. “De biogebaseerde industrie is vandaag in transitie van de eerste generatie

(koolzaad, palmolie, soja, maïs ...) naar de tweede generatie (niet-voedselplanten en afval) en derde generatie processen (algen). Op vlak van duurzaamheid boekt men sterke vooruitgang. Europa mag en moet zelfs strenge duurzaamheidscriteria opleggen. Maar we moeten voorkomen dat men de prille industrie in de kiem smoort, als we op wereldschaal nog willen meetellen.”

IMPACT OP BIODIVERSITEIT WERELDWIJD

De biodiversiteitsimpact van vooral de eerste generatie biobrandstoffen is enorm, maar moeilijk aan te pakken. De schade is vaak ver weg en onzichtbaar voor de Europeanen. Politici zijn dan ook weinig enthousiast om er iets aan te veranderen. Toch zijn er ook positieve effecten: een aantal energiegewassen zorgen voor meer biodiversiteit en meer CO₂-reductie. Bovendien zijn energiegewassen geschikt om vervuilde landbouwgronden tijdelijk mee te beplanten en bevatten ze een hogere biodiversiteit dan intensieve landbouwgronden.

Maar de negatieve impact overheerst op dit moment: in Indonesië en Brazilië moeten tropische regenwouden wijken voor soja-, palmolie- of suikerrietplantages. De beperkte watervoorraad blijft slinken door de irrigatie van energiegewassen en geraakt vervuild door pesticiden en chemicaliën. Bomen verdwijnen, waardoor de bodem losser wordt en wegspoelt bij hevige regen. De zoektocht naar de meest geschikte energiegewassen doet producenten bovendien vaak kiezen voor (genetisch gemanipuleerde) uitheemse planten die een negatieve impact kunnen hebben op de natuur en de economie. Ook worden braakliggende gronden vaker beplant, waardoor de bodem verder uitput.

“De ooit veelbelovende keuze voor biobrandstoffen vraagt dringend een grondige bijsturing”

Die negatieve impact wordt bovendien indirect versterkt. Wanneer energiegewassen de plaats innemen van landbouwgewassen, is er nieuwe landbouwgrond nodig. De vraag naar grond stijgt dus, ook in natuurgebied. Dat heet ‘indirect landgebruik’. Europa moest bijvoorbeeld meer palmolie voor veevoeder importeren, omdat het daarvoor voorziene koolzaad naar biobrandstoffen ging. Daardoor steeg de palmolieproductie in zuiderse landen, met meer ontbossing als gevolg. Bossen, venen en graslanden zijn belangrijk voor CO₂-opslag. Als die verdwijnen, stijgt ook het CO₂-gehalte in de lucht. Zo verdwijnt het klimaatvoordeel van bepaalde biobrandstoffen of zorgen die zelfs voor een hogere uitstoot dan fossiele brandstoffen. In Europa is hierover een hevige discussie aan de gang: moeten ze het indirecte effect meerekenen en hoe? Daarom organiseert Natuurpunt samen met MO* magazine een conferentie en debat op 19 september in Gent.

EN VLAANDEREN?

De beschikbare landbouwoppervlakte in Vlaanderen is te klein om te voldoen aan de Europese doelstelling voor biobrandstoffen. Veel grondstoffen voor biomassa worden ingevoerd via de havens. We zijn dus mee verantwoordelijk voor wat er in het Zuiden gebeurt. Vlaanderen zet wel sterk in op onderzoek rond biobrandstoffen van de tweede (bv. uit afval) en derde

generatie (algen). Vlaams ministers Kris Peeters en Ingrid Lieten willen van Vlaanderen een koploper maken in de “biogebaseerde economie”. Biobrandstoffen zullen dus nog veel aandacht krijgen. We hopen dat de politiek zal leren uit de recente fouten.

HOE MOET HET VERDER?

Europarlementslid Kathleen Van Brempt (sp.a) volgde de Europese discussies van dichtbij: “Het is duidelijk dat de ooit veelbelovende keuze voor biobrandstoffen dringend een grondige bijsturing vraagt. Het is dat of er helemaal mee stoppen. De nieuwe Europese wetgeving moet de meer duurzame varianten van de tweede en vooral de derde generatie een stevige duw in de rug geven en indirecte impact op landgebruik moet mee in rekening gebracht worden.”

Voedinggewassen omzetten in energie is volgens veel experts niet de meest efficiënte oplossing. De gewassen moeten in de eerste plaats als voedsel dienen, dan als basis voor materialen of chemicaliën en pas in laatste instantie als energie. Daarnaast is het belangrijk om minder en efficiënter energie te verbruiken.

Lees ook het artikel in het septembernummer van MO* over de productie van energiegewassen in het Zuiden.

www.natuurpunt.be/biofuels

www.11.be/biobrandstoffen

federale overheidsdienst
VOLKSGEZONDHEID,
VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN
EN LEEFMILIEU

Mijn nalatenschap schenk ik aan de stadswallen van **Damme**

Dirk Vercoutter begeestert als gids de mensen met zijn liefde voor de natuur. Zijn nalatenschap schenkt hij aan Natuurpunt: "Ik zwierf als kleine jongen al door de Oostkustpolders. Gefascineerd door de weidsheid van de polders en met een grote voorliefde voor vogels. Mijn twee favoriete gebieden zijn de Uitkerkse Polder en de Stadswallen van Damme. Vooral in dat laatste gebied voel ik me thuis. Het is niet enkel de prachtige natuur die me naar hier trekt maar ook de geschiedenis van de streek. De oude vestigingswallen waarop de natuur ontstaan is spreken me enorm aan.

Ik heb geen kinderen, daarom heb ik een testament opgemaakt waarin ik alles aan Natuurpunt nalaat. Ook mijn vrouw maakte een duolegaat voor Natuurpunt. In al die jaren in de polders heb ik de natuur zien verprutsen maar ook weer zien herstellen dankzij het werk van Natuurpunt. Ik vind het een geruststellende gedachte dat dit werk wordt voortgezet zodat nog vele generaties kinderen door de polders kunnen dwalen."

Info Joost Verbeke, schenkingen en legaten, 0477-20 47 27, joost.verbeke@natuurpunt.be
www.natuurpunt.be/legaten

U VINDT ONZE PRODUCTEN
BIJ EXCLUSIEVE SPECIAALZAKEN EN
ONLINE OP WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

CL POCKET EEN TUIN VOL GEHEIMEN

Je kijkt door het raam en ziet flitsen van kleur door je tuin schieten. Dan ontdek je tot je grote vreugde dat een roodborstje zijn intrek heeft genomen in de haag. Terwijl je de kleine bezoeker met zijn opvallende verenkleed observeert, is hij ijverig op zoek naar geschikte takjes voor het maken van een nest. Bij dit soort gelegenheden blinkt de compacte CL Pocket-verrekijker van SWAROVSKI OPTIK uit, door zijn unieke optische kwaliteit, maximaal kijkcomfort en intuïtieve bediening. De perfecte verrekijker voor het hele gezin, altijd bij de hand om de kleine wonderen van de natuur dichterbij te brengen. SWAROVSKI OPTIK – momenten intenser beleven.

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI
OPTIK

met
GRATIS
wand
kaart

naar
BUITEN
Grootloon

Eikelmuis © Hendrik Moeremans

Naar buiten

Koeien in de wei kijken naar mij © Hendrik Moeremans

De herfst kleurt Haspengouw **tussen heuvel en hoogstam**

Geen betere plek om de Indian Summer te beleven dan in Haspengouw, tussen de rijpende appels en peren van glooiende hoogstamboomgaarden. De streek rond Grootloon trakteert haar bezoekers op een fascinerende geschiedenis, maar ze heeft nog meer in petto: oogstrelende vergezichten, beboste heuveltoppen en boomgaarden vol verborgen leven.

Tekst: Hendrik Moeremans

Zuid-Limburg is altijd al een strijdtoneel geweest: de Romeinse legioenen beten hier hun tanden stuk op de weerspannige Oude Belgen,

de Graven van Loon voerden hier oorlog tegen hun rivalen en in tussentijd leverde de lokale bevolking haar eigen stille strijd om akkers te bewerken en boomgaarden te verzorgen.

Het idyllische landschap rond het Sint-Servaeskerkje van Grootloon is een schetstekening van die woelige geschiedenis. Als je over de 2000 jaar oude Romeinse heirbaan loopt, dan volg je

^^ Geelgors © Wim Dirckx ^ Vergezicht © Hendrik Moeremans

exact de grens tussen droog en nat Haspengouw, tussen panoramische akkerlanden en glooiende boomgaarden. De noordzijde ademt romantiek: hoge fruitbomen of hoogstammen staan er in eeuwenoude perkjes die keurig omzoomd zijn met meidoornhagen.

STRIJD OM DE HOOGSTAMMEN

De vruchtbare bodem van de streek is naast een zegen ook een vloek geweest. In de jaren zeventig veranderde intensieve landbouw het landschap ingrijpend: de typische hoogstammen werden op grote schaal vervangen door laagstammen. Die brengen meer fruit op en zijn eenvoudiger te plukken, maar ze zijn een stuk minder aantrekkelijk voor de bijzondere bewoners van zo'n hoogstam-

boomgaard. Bovendien bracht de intensieve fruitteelt ook pesticiden, herbiciden en verontreinigd oppervlaktewater naar de streek.

Maar nu is de natuur aan zet. Dankzij de ruilverkaveling van de Vlaamse Landmaatschappij werd het versnipperde gebied rond Grootloon omgetoverd tot een 60 hectare groot wandelparadijs. De landbouwgronden, het natuurgebied en de Bollenberg worden samen beheerd door Natuurpunt, ANB, de provincie Limburg, de Nationale Boomgaardenstichting en de landbouwers.

“Landbouwers gebruiken geen pesticiden meer, we herstellen oude hoogstammen en op voormalige laagstamboomgaarden planten we nu jonge

hoogstammen”, legt Eric Decock van Natuurpunt Borgloon uit, die samen met zijn team instaat voor het beheer van de natuurgebieden in de regio.

“Nog geen tien jaar geleden brulden hier motoren op een motorcrossterrein”, vertelt Eric, terwijl hij de helling aan de voet van de Sint-Servaeskerk aanwijst. Nu is het tussen de hoogstammen muisstil. Letterlijk dan, want eikelmuisen bewonen nestkastjes die vlak onder de kruinen hangen. Het gaat om een van de laatste populaties in Limburg. Moeilijk is het niet om te zien of zo'n kastje bewoond is. Eikelmuisen hebben de gewoonte hun huisje tot de nok te vullen met mos. Wanneer Eric een kastje openmaakt, komt de vriendelijke bewoner even piepen.

“Hoe ouder de hoogstamboomgaard, hoe interessanter voor de natuur”, leert Eric me. Zo zijn de holtes van knoestige hoogstammen een ideaal broedoord voor steenuilen. Ook de grauwe vliegenvanger, de zomertortel, de grasmus en de geelgors kan je hier tussen de kruinen horen.

Achtergelaten stapeltjes snoeihout zijn dan weer uitgelezen plekjes voor wezels, hermelijnen en bunzings. En als de ondergroei iets wilder is, scharrelen ook egels hun kost bijeen in de boomgaard. Van zodra het fruit van de bomen valt krijgen ze het gezelschap van dassen, die hun burchten in de helling van de Bollenberg gebouwd hebben.

GEËMANCIPEERDE PADDEN SCHUILEN NAAST DE KERK

Waar nodig helpen Eric en zijn team de natuur een handje. Zo leggen ze samen met de landbouwers her en der kruidenrijke wildakkers aan. Op die plekken schieten rapunzelklokjes, gulden sleutelbloem en kleine bevernel uit de grond. In de zomer vormen ze een paradijs voor vlinders en wilde bijen, in de winter helpen de oliehoudende zaden en het graan de geelgorzen aan voedsel.

Tegen de buitenmuur van het kerkje van Grootloon liggen stenen opgestapeld naast een poel. “Speciaal voor de vroedmeesterpad”, verklaart Eric. Vroedmeesterpadvrouwjes zou je gerust “geëmancipeerd” kunnen noemen. Een maand lang draagt het mannetje haar eitjes op zijn rug, als een echte vroedman dus.

KUNST, NATUURLIJK

Ben je van plan om de streek te voet te verkennen? Hou er dan rekening mee dat de vallei van de kalklanden bij de Motbeek drassig kan zijn. Voorzie stevig, waterdicht schoeisel. Alle wandelingen vertrekken vanaf de achterkant van het stadhuis van Borgloon en leiden je dan via eeuwenoude stadssteegjes en veldwegen naar de historische boomgaarden. Over de tweeduizend jaar oude Romeinse Weg, die Tongeren met Boulogne-sur-Mer verbindt, klim je naar de Bollenberg. De inspanningen worden beloond: je wordt er getrakteerd op een vijfsterrenpanorama.

Een merkwaardige attractie onderweg zijn de kunstwerken van PIT, een project van provincie Limburg en kunstencentrum Z33. Het opvallendst is de open kerk. Als je in de richting van Borgloon wandelt, past de echte kerk precies in het geraamte van het kunstwerk.

Ontdek de herfstkleuren ...van Haspengouw

Wil jij ook van de Indian Summer genieten? Wandelen in een glooiend herfstlandschap? Haspengouw heeft genoeg te bieden voor meerdere dagen natuur.

Kasteelhoeve de Tornaco is een gerestaureerde hoeve met heel veel charme. Het is de plaats bij uitstek om heerlijk tot rust te komen, om te genieten van de stilte en het pure van de natuur. Ideaal om even te ontsnappen aan het veel te drukke levensritme. De hoeve is gelegen in het midden van ‘de Greenspot wandelingen’ van Borgloon en omstreken.”

Meer info en reservaties:

www.detornaco.be

Romeinse Kassei 5, 3840 Borgloon,
012-67 26 00, 0472-56 28 68

WIN!

Win een overnachting voor twee personen met ontbijt in de Tornaco

Geef antwoord op de vraag “Welke muis leeft in de hoogstamboomgaarden” en wie weet geniet jij binnenkort van de Haspengouwse natuur.

www.natuurpunt.be/win

Niet gewonnen?

Leden van Natuurpunt krijgen bij De Tornaco 5% korting.

Beleef krachtig én ecologisch schoonmaken

Froggy (Werner & Mertz) is de Europese marktleider in reinigings- en onderhoudsproducten die lief zijn voor de natuur.

Froggy gebruikt **hernieuwbare** grondstoffen van natuurlijke oorsprong en de producten zijn snel en volledig **biologisch afbreekbaar**. De gerecycleerde en 100% recycleerbare verpakkingen worden ter plaatse gemaakt, wat het transport tot een minimum herleidt.

Het gehele productieproces staat in het teken van duurzaamheid en wordt **gecontroleerd en gecertificeerd** (ISO 14001, EMAS,...). Ook de hoofdzetel van Werner & Mertz is een voorbeeld van duurzaam ondernemen : het is een passief gebouw met positieve energie. Het functioneert exclusief op energie uit hernieuwbare bronnen (zon, water en wind). **Duurzaam produceren en ondernemen** wordt door Froggy diep in het hart gedragen.

Logisch dus dat Froggy partner is van de Nieuwe Wildernis.

www.denieuwewildernis.be

&

= **Natuurlijk duurzaam !**

www.ecofroggy.be

Natuur & ERFGOED

Onze bosrijke Vlaamse landschappen herbergen een boeiende geschiedenis. Daar zijn heel wat bunkers, kastelen, dreven, vijvers en grachten het levende bewijs van. We stippen tien gebieden aan waar je de sfeer van weleer kan opsnuiven terwijl je geniet van prachtige en beschermde natuur.

Antwerpen

1 Wortel-Kolonie Wortel

Het bezoekerscentrum De Klapekster met het kleine Jan Spannenbergmuseum is de toegang tot Wortel-Kolonie, een voormalige nederzetting voor landlopers. Sinds 1999 is het cultureel-historisch erfgoed en nu ook in de running voor werelderfgoed.

2 Witte Netevallei Retie

Vergelijk de foto's van Henri Van den Wildenbergh op de infoborden, ter plekke genomen in de jaren '40 en '50, met het huidige landschap!

3 Niels broek-Walenhoek Niel

Kom naar het Natuur.huis De Paardenstal om de oude klei- en vlasrootputten van de Rupelstreek te ontdekken!

Limburg

4 De Vloeiweiden met het Wateringepad Lommel

Vanuit het Wateringhuis ontdek je de Wateringen van Lommel-Kolonie (België) en de Pelterheggen van Bergeijk (Nederland).

Oost-Vlaanderen

5 Bos t'Ename Oudenaarde

Start aan het Provinciaal Archeologisch Museum en de abdij van Ename en wandel in één van de historische bossen van Vlaanderen.

Vlaams-Brabant

6 Antitankgracht Haacht

Op de onthaalsite Antitankgracht in Haacht herbeleef je het verhaal van de Tweede Wereldoorlog via een aantal straffe geluidsfragmenten.

7 Molenheide Aarschot

Bezoek de Heimolen, die hier sinds 1662 het omliggende heidelandschap bepaalt en sinds 1999 weer maalvaardig is dankzij Natuurpuntvrijwilligers.

8 Demerbroeken Scherpenheuvel-Zichem

Ga samen met Ernest Claes terug in de tijd op zoek naar het mysterie van de Demerbroeken en maak kennis met het leven in het broek aan de hand van volksverhalen en dorpsfiguren.

West-Vlaanderen

9 Stadswallen Damme Damme

Ontdek de zeventiende-eeuwse verdedigingsgordel in de vorm van een zevenster, van op de toren van de Onze-Lieve-Vrouwekerk of via de Aardgas natuurwandeling.

10 Gulke Putten Wingene

Middeleeuwse visvijvers, negentiende-eeuwse drevenpatronen en als uitsmijter de oude masten van een zendstation: hier lopen de eeuwen in elkaar over.

HET EDELHERT

Het grootste zoogdier van het land

Het edelhert is ons grootste landzoogdier. Er zijn weliswaar grotere zoogdieren te zien in België, denk maar aan de occasionele potvis die aanspoelt aan de kust, maar dit zijn verwaalde dieren en kunnen we niet echt tot de inheemse fauna rekenen.

Tekst: Niels Desmet

Je kan het edelhert onderscheiden van andere hertensoorten door zijn grootte, de geelbruine spiegel (een bleek behaarde plek) op het achterwerk, en bij de mannetjes het vertakte gewei. De enige andere inheemse hertensoort is de veel kleinere ree. Naast de twee inheemse soorten worden een aantal exoten soms in het wild waargenomen. Het gaat hierbij om ontsnapte huisdieren of dieren die voor de jacht werden uitgezet, zoals het damhert, het sikahert en de kleine Chinese muntjak.

Edelherten zijn sociale dieren. De vrouwtjes (hinds) leven met hun kalveren in roedels met een sterke hiërarchie. Aan de top staan een alfavrouwtje en haar kalf. Wanneer de mannelijke herten ongeveer

twee jaar oud zijn, verlaten ze de roedel en sluiten ze zich aan bij een groep die bijna uitsluitend uit mannelijke herten bestaat. Die mannengroepen hebben een minder gestructureerde

Broertje

Reeën zijn met hun schouderhoogte van 60 tot 75cm en gewicht van 20 tot 30 kilo letterlijk het kleine broertje van het edelhert. Door hun kleinere gestalte hebben ze een veel kleiner leefgebied nodig. In de bossen van Antwerpen, Vlaams-Brabant en Limburg komen ze in grote dichtheden voor. Ook in de provincies West- en Oost-Vlaanderen worden tegenwoordig reeën aangetroffen. Reeën zijn zeer flexibel in hun voedselkeuze en komen voor in verschillende biotopen.

samenstelling en vallen uiteen aan het begin van de bronstperiode. Tijdens de bronstperiode proberen de mannetjes hinds te imponeren en andere mannetjes weg te houden. Hiervoor slaat een edelhert met zijn gewei tegen takken en veegt hij langs het gras. Als parfum gebruiken ze hun eigen urine die ze tegen hun buik sproeien. Het meest indrukwekkende gedrag is het burlen: de mannen stoten een diep geluid uit dat wat doet denken aan het geloei van een koe, maar dan lager van toon. De intensiteit en duur van het burlen geeft vrouwtjes en concurrenten een idee van de fysieke kracht van de lawaaimaker. Wanneer twee

De Nieuwe Wildernis

Natuurpunt lanceert De Nieuwe Wildernis, een adembenemend natuurspektakel dat volledig opgenomen werd in de Nederlandse Oostvaardersplassen, een gebied van 6000 hectare, niet ver van Amsterdam. Het resultaat is vanaf 25 september te bekijken in de zalen van Kinopolis. Kinopolis en EMS Films storten 1 euro per verkocht ticket aan Natuurpunt. Met de winst steunt Natuurpunt de ontwikkeling van het Grote Netewoud, een verzameling Kempense natuurgebieden met uitgestrekte graslanden, heides en ondoordringbare bossen, een stukje wildernis in Vlaanderen dus.

www.denieuwewildernis.be

mannetjes aan elkaar gewaagd zijn, wordt het pleit beslecht met een duel: de geweien haken in elkaar en de concurrenten proberen elkaar achteruit te duwen of tegen de grond te werken. Een dominant mannetje dat een harem heeft gevestigd, duldt geen rivalen in de buurt. Jongere mannetjes die nog niet sterk genoeg zijn, worden verdrongen en zwerven tijdens die periode vaak in hun eentje rond.

Wie in Vlaanderen een wild edelhert te zien wil krijgen, moet naar Voeren in Limburg. Andere potentieel geschikte edelhertgebieden, zoals het Kempisch Plateau, worden voorlopig niet ingenomen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het habitat op die plekken te versnipperd is. Hoewel edelherten in verschillende landschappen voorkomen, geven ze de voorkeur aan uitgestrekte, jonge bossen op vochtige, voedselrijke gronden. Een leefgebied moet minstens 200 hectare groot zijn. Het is niet verwonderlijk dat we edelherten vooral in de Ardennen moeten gaan zoeken. Ook in Nederland komen enkele populaties edelherten voor, onder andere in de Veluwe en de Oostvaardersplassen.

19,86

Een mannelijk edelhert heeft een gewei dat gemiddeld 1 tot 3 kilo weegt. Grote exemplaren kunnen tot 10 kilo wegen. Het zwaarste edelhertgewei is een afgeworpen exemplaar dat in Duitsland werd gevonden; het weegt maar liefst 19,86 kilo! Volwassen mannetjes werpen elk jaar hun gewei af in het voorjaar; tijdens de zomermaanden wordt het gewei opnieuw gevormd. Het aantal enden (uitsteeksel) van het gewei zegt niet noodzakelijk iets over de leeftijd van het hert. Jonge herten hebben een kleiner gewei met minder enden, maar ook bij oudere herten is dit het geval. Omdat het aanleggen van enkele kilo's beenweefsel op een korte tijd veel van het lichaam eist, hebben fysiek sterke mannetjes een groter en forser gewei. Ook voedselkwaliteit beïnvloedt de grootte en het gewicht van het gewei.

70

Tijdens de bronsttijd – die loopt van eind september tot half oktober – worden de mannen echte macho's. Ze proberen de vrouwtjes voor zich te winnen en op die manier een zo groot mogelijke harem te vormen. Een harem bestaat uit een dominant mannetje en enkele hinds. De grootste harem die ooit werd waargenomen telde niet minder dan 70 hinds.

Record spanwijdte van een hertengewei: 2,10 m.

De hoogte van een gewei is gemiddeld 70 cm lang, dat kan oplopen tot zo'n 90 cm.

De Grote Trek

De herfst zet de natuur in beweging. Sommige dieren gaan in winterslaap, andere zoeken warmere oorden op. De najaars-trek blijft één van de meest spectaculaire natuurfenomenen die je bij ons kan waarnemen. Het loont echt de moeite om op een frisse oktoberochtend de herfst-nevel bij zonsopgang op te snuiven en te genieten van die massa vogels op weg naar het zuiden: vinken, lijsters, piepers, spreeuwen, veldleeuweriken ... Natuurbeleving ten top!

Geen trucjes om giftige paddenstoelen op te sporen

Hoe zie ik of een paddenstoel giftig is? Het is de hamvraag van de herfst. Vroeger voegde men bij het koken van paddenstoelen een koperen muntje toe om te checken of een zwam eetbaar was of niet. Als het zwart werd, was de paddenstoel giftig. Wellicht zijn op die manier heel wat mensen gestorven, want er is er geen enkele truc om de giftigheid na te gaan.

Waar je wel op kan rekenen is een degelijke paddenstoelenkennis. Maar die is met meer dan 4000 soorten in Vlaanderen niet snel opgebouwd. Van heel kleine paddenstoelen (kleiner dan een cm) is weinig bekend, heel wat grote paddenstoelen zijn wel eetbaar, maar niet culinair hoogstaand. De lekkerste paddenstoelen worden aangeboden in de winkel. Speel op veilig en koop ze daar.

Heel wat grote paddenstoelen zijn wel eetbaar, maar niet culinair hoogstaand

Foto: Vilda/Lars Soertrick

3 vragen aan de redactie

Aziatische lieveheersbeestjes
Foto © Vilda/
Rollin Verlinde

1 Er zit een massa lieveheersbeestjes tegen mijn gevel. Wat nu?

ANTWOORD: Vanaf de eerste herfstkou vind je soms een massa lieveheersbeestjes op je buitengevel of slaapkamermuur. Het gaat meestal om overwinterende veelkleurige Aziatische lieveheersbeestjes, een soort die ongevaarlijk is voor mensen maar wel onze inheemse lieveheersbeestjes bedreigt. Bij verstoring scheiden ze een kwalijke geur af en kunnen ze vlekken maken. Probeer te vermijden dat ze je huis binnendringen. In de lente trekken de diertjes vanzelf weer naar buiten. Heb je er toch last van? Zuig ze dan op met de stofzuiger. Breng vooraf een netje of een kous aan in de stofzuigerbuis. Zo komen ze niet in de stofzuigerzak terecht en kan je ze verwijderen. Let wel, inheemse lieveheersbeestjes zijn beschermd in Vlaanderen.

Parende dieren in de herfst

Vlinders in de buik, paartijd ... in de natuur is het eerder een lentegebeuren, maar toch paren sommige dieren in de herfst. Bij vleermuizen begint het vanaf augustus te kriebelen. Van sommige vleermuizensoorten begint het mannetje te baltsen. En de rosse vleermuis bezet dan een boomholte om luid te roepen en een vrouwtje te lokken. In de herfst houden sommige vleermuizen er zelfs een ware harem op na. En een soort als de watervleermuis paart vaak laat op het jaar in de winterverblijfplaats. De paartijd mag

In de herfst houden sommige vleermuizen er een ware harem op na

dan wel in het najaar vallen, dat betekent niet dat vrouwtjes zwanger de winter ingaan. Zij slaan het sperma op en stellen de bevruchting uit tot het voorjaar.

Foto: Vilda/Ves Adams

Klimop als nectarkroeg voor bijen & vlinders

Wie vlinderplant zegt, denkt aan vlinderstruik, marjolein, koninginnenkruid of margriet, maar niet meteen aan klimop. Nochtans heeft die inheemse klimplant heel wat te bieden aan insecten. Dat komt vooral door zijn late bloeiperiode. In september en oktober staat de klimop in bloei en produceert hij nectar. In de herfst vormt hij een welkome voedselbron voor de vlinders die

De inheemse klimplant heel wat te bieden aan insecten

nog rondfladderen in een periode dat de meeste bloemen al zijn uitgebloeid. Bij een bloeiende klimop kan je op een zachte herfstdag vaak nog

heel wat insecten zien: dagvlinders zoals de atalanta, honingbijen en de klimopzijdebij, en een massa zweefvliegen. In de winter vindt de citroenvlinder er een beschutte plek voor zijn winterslaap!

2 Is een herfsttijloos giftig?

ANTWOORD: Dat klopt, net als de krokus is de herfsttijloos giftig. De planten zijn aan elkaar verwant en overleven allebei via hun bol. Omdat de herfsttijloos graag met de bol in het water staat, vind je haar vooral in vochtige graslanden en bossen. Qua bloei onderscheidt ze zich wel van de krokus. De herfsttijloos trekt zich niks aan van de seizoenen en begint in september pas te bloeien. De roze bloemen zijn te zien tot eind november. De naam tijloos wijst wellicht op het tijdloze gedrag van de plant die pas in het voorjaar bladeren en vruchten vormt. In het kale herfstbos is ze een echte parel... niet alleen door de kleur maar ook door haar zeldzaamheid.

3 Waarom komen spinnen binnen in de herfst?

ANTWOORD: Vooral in het najaar zie je ze plots in huis: grote spinnen! Veel mensen denken dat ze binnenkomen voor de herfstkou, maar eigenlijk zaten ze al het hele jaar in je huis. Huisspinnen leven binnenshuis en eten er allerlei kleine beestjes die wij liever kwijt zijn. Ze zijn nuttig en bijten niet. Meestal zitten ze ergens verscholen, in hun web op een donker zolderhoekje. Maar in het najaar start de paartijd en lokken de vrouwtjes de mannetjes met hun geuren. De spinnen die je dan door je huis ziet lopen zijn vooral mannetjes, op zoek naar een partner.

De wondere wereld van het bos

Ontdek de boeiende en onbegrensde wereld van het bos in dit prachtige boek. De informatie over het bos en zijn bewoners is uitnodigend, gevarieerd en praktisch. Jongere natuuronderzoekers zullen in dit boek hun gading vinden. Dankzij de vele weetjes wordt een wandeling in het bos een echt avontuur. De vele opdrachten en testjes zorgen ervoor dat verveling geen kans krijgt. Ledenprijs: 17,10 euro

www.natuurpunt.be/winkel

Van sprookjesbomen tot scharrelaars

Waar gaat de zon naartoe in de herfst? Wat gebeurt er met de bomen en wie zijn al die scharrelaars die van de nootjes op de grond genieten? Je komt het allemaal te weten in dit herfstboek boordevol weetjes en grappig vragen.

Ledenprijs: 15,30 euro

www.natuurpunt.be/winkel

Slimme zaadjes

Planten hebben geen pootjes, maar hun zaadjes moeten zich wel verspreiden. Daarom bedachten heel wat planten en bomen vernuftige systemen. Bij de esdoorn zitten de zaadjes per twee- elk met een eigen vleugel- die als een helikopter naar beneden vliegen. Eikels worden meegenomen door een eekhoorn of gaai als wintervoorraad, de zaden van de zwarte els drijven op het water en die van kleeftkruid blijven kleven in dierenvacht. Ken jij zelf nog slimme zaadjes?

2 kidsvragen aan de redactie

1 Hoe komen bladeren aan hun kleuren?

ANTWOORD: Een boom is een goed georganiseerd voedsel-fabriekje. De wortels halen water uit de grond en de bladeren zuurstof uit de lucht. De bladgroenkorrels, die de bladeren groen kleuren, maken daar suikers van. Die worden naar de wortels gestuurd om de boom te laten groeien. Wanneer in de herfst de temperatuur daalt, valt de voedselproductie stil. De bladgroenkorrels verdwijnen en de onderliggende kleuren komen tevoorschijn; de bladeren worden geel, rood of oranje.

2 Waar zitten de insecten in de winter?

ANTWOORD: Het is misschien wat triest, maar de meeste volwassen insecten sterven in het najaar na een kort leven. Een koolwitje fladdert zo'n twee weken rond en ook de waterjuffer doet het niet beter. Lieveheersbeestjes en citroenvlinders houden het langer vol: die worden een jaar oud. In de winter kruipen ze weg; de citroenvlinder tussen de klimop, het lieveheersbeestje tussen de schors van bomen of spleten in weipalen. Opvallend is de situatie bij hommels en wespen: daarvan overwintert alleen de koningin, die in het voorjaar een nieuwe kolonie sticht.

Home made eikelkoffie

Dit heb je nodig: een handvol eikels, water, cacao, melk of kaneel.

Zo maak je hem: Kraak de eikels met een notenkraker, kook ze 15 minuten om de bittere smaak te doen verdwijnen, haal de fijne velletjes er af en droog ze af. Snijd ze in stukjes zo groot als een koffieboon en rooster die 15 tot 30 minuten in een pan tot ze een zachte notengeur verspreiden. Nu hebben ze een bruine koffiekleur. Vermaal de eikels tot poeder. Neem 1 koffielepel van de koffie, voeg 1,5 kopje water toe en laat even doorkoken. Filter met een koffiefilter of zeefje. Voeg naar smaak cacao, melk of kaneel toe.

Smakelijk!

Op zoek naar paddenstoelen

De herfst is het ideale seizoen om op zoek te gaan naar paddenstoelen: in je tuin, het bos of in het park. Om te ontdekken welke paddenstoelen je gevonden hebt, gebruik je de handige paddenstoelenzoekkaart. Paddenstoel gevonden? Bekijk ook eens de onderkant. Hiervoor hoef je hem niet te plukken, steek gewoon even een spiegelkje onder zijn hoed. Je zal ervan versteld staan hoeveel verschillende soorten paddenstoelen je op één dag tegenkomt.

Hoe doe ik dit?

Help de egel aan een huisje

Egels zijn heel nuttige dieren, ze zijn immers verlekkerd op slakken, rupsen, wormen en kevers die in de tuin heel wat schade kunnen aanrichten. In november en december gaan ze op zoek naar een rustige plaats voor hun winterslaap. Dit kan ook in jouw tuin, bouw daarom een huisje voor de egel! Het bouwplan en meer informatie over een egelvriendelijke tuin vind je op onze site of koop een kant en klaar egelhuisje in de Natuurpunt Winkel.

www.natuurpunt.be/egel

Win!

Het is herfst. De avonden korten en nu de bladeren van de bomen vallen kan je gemakkelijker naar dieren speuren. Hier heb je alleen nog een toffe ledlamp van Haba voor nodig!

Antwoord op de vraag "welke boom heeft helikopterzaadjes" en wie weet win jij een van de vijf kinderledlampjes van A.S Adventure! www.natuurpunt.be/win

Niet gewonnen? Niet getreurd! Bij A.S Adventure vind je die leuke ledlamp.

Boors © Peter De Ridder

Karper © Vilda/Rollin Verlinde

Paling © Vilda/Rollin Verlinde

Foto © Wim Dirckx

Vissen in de stad

Op 15 juli 2012 is de binnenstad van Mechelen het tafereel van een wedstrijd 'streetfishing'. Streetfishing is een nieuwe rage die oorspronkelijk uit Parijs overgevaaid komt. Het brengt een nieuwe dynamiek in de van nature eerder statische hengelaar. Langs de Binnendijle en de vlietjes zwermt de internationale mix van streetfishers uit en gooit her en der de hippe lijntjes uit. Dankzij het uitgebreide wedstrijdverslag op de website kom je zijdelings ook aan de weet welke soorten er in onze Binnendijle zitten. Op de foto's staan verdacht veel baarzen. Geen wonder: met het soort van kunstaas dat ze gebruiken, richten streetfishers zich immers op de coolste van alle vissen: de roofvissen.

Eigenlijk hadden we al wel een goed idee van wat er in de binnenstad zoal rondzwermt. Vijf jaar geleden wilde Natuurpunt via allerlei

© Karneel Detailleur

Natuur in de stad: een contradictie? Niets is minder waar. Je vindt er gewone natuur op ongewone plaatsen. Er komen planten en dieren voor die vaak alleen in het warmere microklimaat van de stad kunnen overleven. Ga met open blik in de stad op zoek naar natuur en laat je verrassen. Staar eens naar het water en je zal begrijpen wat die reigers in de stad komen doen.

activiteiten ('24 uur van de natuur') aantonen dat er ook in de binnenstad heel wat aan natuur te vinden is. Zo kwam het Instituut voor Natuur- en Bos Onderzoek (INBO) vissen in de Binnendijle, o.a. met fuiken. Dat leverde in totaal zo'n vijftien (15!) vissoorten op. Naast de usual suspects (je ziet al wel eens een dode karper of zeelt drijven), waren er ook exotische nieuwkomers zoals zonnebaars en blauwbandgrondel. Het spectaculairste exemplaar was een reusachtige paling die eigenlijk niet meer uit de fuik wou. Verschillende soorten werden tentoongesteld in aquaria. Het lokte een massa kijklustigen, want niemand vermoedde zo een rijkdom onder de waterspiegel.

Niemand, behalve dan de reigers. Die staan daar niet zomaar naar het blinkende water te mijmeren. Zij weten al veel langer dat de Dijle opnieuw leeft.

Gekraagde aardsterren

Helemaal achteraan in onze tuin staan een notelaar en een tamme kastanje broederlijk naast elkaar, twee eerbiedwaardige bomen. Het is ons stukje oerbos, amper 300 kubieke meter groot. Bladeren en afgevalen takken blijven er liggen; de humuslaag is er al een halve eeuw ongestoord opgebouwd. In die humuslaag zit de zwamvlok van de gekraagde aardster: ettelijke kilometers ragfijne draden, een microscopische spaghetti die dood materiaal omzet in nieuw leven. En elke herfst, wanneer de noten gevallen zijn, komen ze tevoorschijn als uit het niets: de vruchtlichamen, de gekraagde aardsterren met hun zo passende naam.

Paddenstoelen zetten alles op alles om hun sporen verspreid te krijgen. De gekraagde aardster krijgt met haar stappenplan de prijs voor de meest aandoenlijke.

© Korneel Detaillieur

Je hoeft niet naar afgelegen natuurgebieden te trekken om kennis te maken met de natuur. Je trekt gewoon de achterdeur open en gaat op safari in eigen tuin! Wie de natuur een handje wil helpen, kan al beginnen in de tuin, hoe klein die ook is. Vogels voeren en beloeien, een nestkast voor wilde bijen of koolmezen, een border vol bloemen voor de vlinders...of dode bladeren laten liggen in afwachting van je eigen sterren.

Het begint met een bol die zich omhoog wurmt tussen het bladstrooisel. De bol barst open in vijf tot acht brede slippen en onthult een kleinere bol binnenin. De slippen plooiën naar de grond en worden pootjes die de binnenste bol omhoog duwen, verder en verder, tot het geheel lost van de grond. De grijzige bol rust nu op een schotel-tje bovenop de vlezige pootjes. Bovenaan de bol opent het tuitje ... en een bombardement van regendruppels tijdens de eerstvolgende herfstbui doet de rest. Door de eerste inslagen wolken de rijpe sporen op, een windstoot neemt ze mee en de regen slaat ze wat verderop tegen de bodem.

Elk jaar wanneer we okkernoten zoeken tussen de dode bladeren, vinden we de aardsterren terug. En elk jaar staan we weer verbaasd te kijken naar die echte sterren, verrezen uit de aarde.

Spinnen voor beginners: **DE KRUISSPIN**

Een spin is wonderlijk gebouwd. Je kan dat niet zo goed appreciëren als je bovenop een stoel toekijkt hoe een huisspin het tapijt oversteekt. Huis-spinnen zijn dan ook voor gevorderden.

Voor beginners raad ik een kruisspin aan. Een goeie vette herfstige kruisspin, pal in het midden van haar web alsof haar niets kan gebeuren (wat niet klopt, getuige de lege webben die je tegenkomt, maar weet zij veel).

Om zeker te zijn, kijk je eerst of er op de rug een wit kruis staat want alleen als er een kruis op staat, is het een kruisspin. Het lange been van het kruis geeft aan waar het hart zit, een lange buis die het kleurloze bloed rondpompt. Over de rug lopen in de lengte ook twee rijen putjes: aan de binnenkant van het achterlijf zitten hier spieren aan vast. De evolutie heeft de kruisspin qua zicht niet zo goed bedeed. Acht ogen lijkt

© Korneel Detaillieur

Als je de natuur in close-up bekijkt, gaat er een nieuwe wereld voor je open. Een schier eindeloze variatie aan levensvormen, elk met hun eigenaardigheden. Stilstaan bij de kleine dingen des levens, je krijgt er nieuwe energie van. **Zag je ooit al een spin van zo dichtbij?**

veel maar het zijn niet meer dan venstertjes. Licht, donker en wat beweging is al wat ze ermee ziet. De acht poten maken dit ruimschoots goed. Ze zitten vol haren en stekels: van tastharen tot "hoorharen", hightech spul, ze houden de spin op de hoogte van wat er gaande is in haar web. Aan de buikzijde van de spin loopt een donkere band. Helemaal achteraan is er een rond heuveltje: een verzameling spintepels waar schier eindeloze stromen kleverige spinzijde uitvloeien. Twee witte blokjes geven aan waar binnenin de boeklongen zitten, een alternatief voor kieuwen. Daar zit ook de geslachtsopening. Het mannetje zit aan de rand van het web met zijn lange poten op de webdraden te tokkelen om de stemming van het vrouwtje te peilen. Het is tijd om onze kruisspin wat privacy te gunnen.

Peter De Ridder

BELEEF LOFSDALEN!

Krokusvakantie 2014

Sneeuwparadijs Lofsdalen

GENIET MET VRIENDEN EN FAMILIE EN ONTDEK ÉÉN VAN
DE MOOISTE WINTERPLEKJES VAN ZWEDEN
- NEDERLANDSTALIG BEGELEID.

Ecologie loopt als rode draad doorheen heel het verhaal: een warmtepomp zorgt voor de warmwatervoorziening en de energie wordt op een "groene" manier gewonnen uit het meer.

LEDEN VAN NATUURPUNT GENIETEN VAN 5% KORTING OP DEZE UNIEKE VAKANTIE*

- **REIS:** van zaterdag 01.03.14 – zondag 09.03.14
- **PRIJZEN:** vanaf 895 euro p.p.

• INBEGREPEN:

- 7 overnachtingen in een van de mooiste lodges van Zweden
 - 1 overnachting in Thon Hotel Opera te Oslo + ontbijt
 - Vluchten & taksen Brussel - Oslo - Brussel met Brussels Airlines
 - Transport tussen Oslo en Lofsdalen
 - Linnen en eindschoonmaak
 - Vlaamse reisbegeleiding ter plaatse
 - Snack op maandag
 - Inkom bosmuseum te Elverum
- **ACTIVITEITENPAKKET: € 145 p.p.**
- Sneeuwscooter 3u
 - IJsvissen 3u
 - Excursie Vaffelstugan + lunch

*Korting van Natuurpunt is niet cumuleerbaar met andere kortingen.

U verblijft in de comfortabele Fjällripan Lodge, gelegen aan het bevroren meer. U voelt er zich meteen thuis en komt hier echt tot rust!

De omgeving Lofsdalen leent zich perfect voor het maken van adembenemende sneeuwscootertochten

over bevroren meren en doorheen prachtige besneeuwde bossen, een ontspannende rendiersledetocht of wandeling met sneeuwschoenen of urenlang langlauf-, ski- en snowboardplezier.

Nordic Info biedt voor Krokus 2014 een citytrip Oslo aan in combinatie met een begeleide wintervakantie en dit op een van de mooiste winterplekjes van Zweden: Lofsdalen.

VOOR MEER INFORMATIE: www.nordic.be
of bel naar Nordic Info: 052/55.52.54

Visit
Sweden

NORDIC INFO
De Scandinaviëspecialist

Kasteelstraat 188 - 9255 Buggenhout - Belgium - License: 7039

op stap met...

Maarten Goessaert

8u17

Natuurpunt Zedelgem organiseert regelmatig beheerdagen. Meewerken in de natuur is iets wat de mensen echt aanspreekt. Vreemd genoeg start mijn beheerdag achter de computer. 's Ochtends kijk ik nog snel mijn mails na om te zien wie heeft bevestigd.

Bio Maarten Goessaert

Maarten is secretaris van Natuurpunt Zedelgem en allround natuurliefhebber. Verslagen opstellen, vogels spotten, een ledenfeest organiseren en vegetarisch koken: hij doet het allemaal.

10u02

Een natuurgebied als Doeveren onderhouden, dat vraagt wel wat werk. Ik vind niets leuker dan zelf de handen uit de mouwen steken. Stefaan, de voorzitter van onze Natuurpuntafdeling, denkt daar net hetzelfde over. Ik maak de wandelpaden vrij met de bosmaaier en hij hooit.

11u38

Ook mijn kinderen nemen graag deel aan de beheerwerken. Hun handen vuilmaken en nadien het resultaat bewonderen: dat geeft echt voldoening. Enkele jaren geleden hingen we thuis nestkastjes op voor zwaluwen. Nu scheren die vogels door de lucht rond ons huis. Genieten!

14u11

De poelen in Doeveren zitten vol leven: het krioelt er van amfibieën en insecten. Kinderen zijn verzot op al die kleine beestjes. Ze houden ervan om als echte speurneuzen het water te doorzoeken.

15u56

Zo'n beheerdag kan best lang duren voor de kinderen. In de namiddag laten ze het werk voor wat het is. Terwijl ik een buizerd of sperwer probeer te spotten, leven zij zich volledig uit. Ze ravotten in de buitenlucht of gaan op stap door het gebied, op zoek naar galloways.

18u24

Na een dag hard werken, hebben we onze rust wel verdiend. Ik vind het zalig om 's avonds met het gezin na te genieten: samen eten in de schaduw van een boom en klinken op een geslaagde beheerdag. De ideale afsluiter.

Geïnspireerd? Word ook vrijwilliger.

www.natuurpunt.be/urijwilliger

Rock-'n-roll zonder stuitklier

Vogels hebben een stuitklier, bovenop hun staart. Daarom zitten ze soms achterstevoeren aan zichzelf te plukken. Ze schikken hun coiffure niet, ze smeren zich in met vet uit hun stuitklier. Zo worden ze waterdicht. Het is wetenschap uit de vogelklas. Ik heb het allemaal geleerd van Marcel. Mensen hebben geen stuitklier. Als het regent worden ze gewoon nat. Marcel van de vogelklas gaat daarom wandelen met een paraplu. Ik niet. Ik vind een paraplu van geen avontuur getuigen.

Daarom ging ik op zoek naar een regenjas, een goede regenjas, bij voorkeur van een merk uit het hoge noorden. Zonder stuitklier wist ik wat ik wilde. Ik wilde er alleen niet te veel voor betalen. Het werd dus een jas uit een Duitse keten. Waterproof stond op de voering, hightech, breathable en iets over 8000 mm. Acht meter, dacht ik nog, eer de plassen zo diep zijn, zit ik al lang terug in de vogelbus. De laarzen van Marcel komen ook zo hoog niet. Trouwens, zo groot is die hele Marcel sowieso niet. Ik kocht de jas voor een derde van de Scandinavische prijs, zwart, modieus van snit en waterdicht tot acht meter.

Vol vertrouwen ging ik met mijn nieuwe regenjas mee op uitstap. De bus vertrok om halfzeven 's morgens. Of het internet nu stortbuien voorspelde of niet. Regen is

Dit stukje gaat over een goedkope regenjas en over hoe aalscholvers met hetzelfde probleem zitten

PROFIEL An Olaerts

An Olaerts is freelance journalist en schrijft onder andere columns voor De Standaard Magazine. Daarnaast zit ze in het tweede jaar van de grote vogelcursus in Leuven. En heeft ze een tuin met twee kippen, die zich uiteindelijk nog het makkelijkst laten bekijken.

des natuur en de natuur is waar ik van hou. Maar soms kan de natuur flink overdrijven. Kortom, 's middags was ik nat tot op mijn onderlijf. Stomme stuitklier. En toen moesten we de aalscholverkolonie nog.

Marcel liep voorop, met droog haar onder zijn paraplu. Hij vertelde honderduit over de aalscholver. Dat het een formidabele vogel is. Dat hij kan duiken gelijk de beste. Dat hij vis vangt onder water. En dat hij geen stuitklier heeft. Kijk, wees hij. Zie je die aalscholver daar zitten? Een grote, zwarte vogel zat met gespreide vleugels uit te lekken op een tak. Hij moet wachten tot hij droog is, zei Marcel. Het beest staarde onnozelmweg voor zich uit. Hoe zou je zelf zijn, zonder stuitklier toch geëvolueerd naar een onderwaterdieet.

Ik bewoog mijn armen op en neer, probeerde mijn zwarte regenjassenvel te drogen in de zon en voelde genegenheid voor de aalscholver. Wij vonden elkaar in de afwezigheid van een stuitklier. Had de vogel naar mij gekeken, ik had geknikt met stille verstandhouding. Maar de vogel keek niet. Hij leverde het bewijs van zijn sluitspier en scheet vol overgave. Witte drek druppelde van de tak waarop hij zat. Ik flapperde voorzichtig met mijn natte mouwen en besloot: aalscholvers zijn rock-'n-roll. Ook zonder stuitklier.

An

Lampiris en Natuurpunt kiezen samen voor meer groen.

DA'S TOCH LOGISCH!

Sommige keuzes zijn zo **evident!**

Ontdek de evidenties van Lampiris voor 15 oktober en bespaar jaarlijks tot **€ 270**
op je gas en elektriciteit

Info en voorwaarden op www.lampiris.be Bel het gratis nummer **0800 40 123**

GROEN, BELGISCH EN GOEDKOPER

Partner van natuurpunt

COUNTRYSIDE +

the authentic way of living

31 OKT » 03 NOV 2013

FLANDERS EXPO

-2€
korting
via website

ACTIECODE: COU12

ontdek ook
de wereld van
NEST

HOME & INSPIRATIONS
GREEN & GARDEN
TRIPS & TRAVEL
COOK & TASTE
HANDMADE & HOMEMADE
CASUAL & OUTDOOR WEAR

WWW.COUNTRYSIDE.BE

FOTO WWW.WOONTHEATER.BE

Het Nieuwsblad

nest

organised by artexis

DOWNLOAD
ONZE
APP

Herfst in beeld

Na de prachtige zomer volgt ongetwijfeld een mooie herfst. Een seizoen dat uitnodigt om eropuit te trekken en te genieten van de najaarszon, de kleurrijke vallende bladeren en de speciale herfstgeuren, terwijl de natuur verder haar gang gaat. **Geniet mee van de kracht van de herfst.**

PATRICK STEVENS

CHRISTOPHER NOENS

ROEL VERLEYEN

JOS VAN DE VEN

PAUL VANHOVE

KAAT VAN PARYS

ROEL VERLEYEN

ERIK VANDEN EYNDE

JOKE LAPORTE

GEERT JANSSENS

ERIC INGHELBRECHT

EDWIN HUYGHE

FILIP VOS

TOM DEBRUYNE

GEERT JANSSENS

FOTO-OPROEP

Zin om mee te werken aan ons winternummer? Stuur je leukste beelden van de vrieskoude door via het formulier op

www.natuurpunt.be/oproep

Heb je foto's van hier en nu? Die post je op onze Facebook Wall. De mooiste beelden worden elke week opgenomen in het Photo Friday Album.

www.facebook.com/natuurpunt

22.09

Meer (Hoogstraten)
OPENING WANDELPAD
"NATUURLIJK AVONTUURLIJK"

Neem deel aan de feestelijke opening van het 'Natuurlijk Avontuurlijk'-wandelpad in De Aschputten.

Zondag 22 september, 14u

Ter hoogte van de Stuw (Ipenrooi) langs het fietspad, Meer

6.10

Koersel (Beringen)
PADDENSTOELENWANDELING

Heerlijke herfstwandeling waar je meer te weten komt over de verschillende paddenstoelenfamilies.

Zondag 6 oktober, 14u

VBC De Watersnip,
Grauwe Steenstraat 7/2, Koersel

Supporter mee voor de natuur tijdens de Week van het Bos

Vanaf 13 oktober duiken we weer de Vlaamse natuur in tijdens de **Week van het Bos**.

In heel Vlaanderen kan je dan deelnemen aan 1001 activiteiten. Ook Natuurpunt neemt deel.

Ontdek het laatste nieuws op Facebook of zoek een leuke activiteit op de site.

www.facebook.com/weekvanhetbos www.weekvanhetbos.be

12.10

Oostkerke (Damme)
DAMME BY NIGHT - NACHT VAN DE DUISTERNIS

Laat je verrassen door de sterrenhemel, kom meer te weten over lichtvervuiling en nachtdieren.

Zaterdag 12 oktober, 20u

Kerk van Oostkerke, Sint-Kwintensstraat, Oostkerke

12.10

Ninove
14DE NATUUR.QUIZ

Inschrijven doe je door 16 EUR (4 EUR pp) over te schrijven op 979 -3529555 -21 met de vermelding inschrijving quiz + de naam van je ploegje.

zaterdag 12 oktober, 19u30

Jeugdcentrum De Kuip,
Dr. Hemerijckxplein, Ninove

13.10

Hasselt
OPTIEK- EN FOTOGRAFIEDAG

Natuurlijkehobbyers en -fotografen zijn welkom om kennis te maken met een nieuw aanbod aan materialen en lezingen rond natuurfotografie.

Zondag 13 oktober, van 10u tot 17u

Domein Kiewit,
Putvennestraat 112, Hasselt

20.10

Aalter
PROEF VAN DE NATUUR

Tijdens de wandeling van 5 km door het bos krijg je op 5 stops hapjes en drankjes uit de natuur aangeboden.

Zondag 20 oktober, vrij starten
tussen 13u30 en 15u30

Kasteelstraat 26, Poeke

27.10

Sint-Jans-Molenbeek
PADDENSTOELEN ZOEKEN IN HET SCHEUTBOS

Niet minder dan 90 soorten paddenstoelen groeien in het Scheutbos. Kom mee op ontdekking.

Zondag 27 oktober, 10u

Einde Scheutbosstraat, aan de chalet van de boswachters

15.11

Grimbergen
ONTDEK ALLE WEETJES OVER
ONZE WILDE ZOOGDIEREN

Joeri Cortens (bekend van Wild van Dieren op VTM) brengt mooie beelden, leuke verhaaltjes en geheimen van reeën, eekhoortjes, hazen ...

Vrijdag 15 november, 20u

Charleroyhoeve, Lierbaan 16, Grimbergen

15,16 & 17.11

Zedelgem
FEESTWEEKEND 20 JAAR
NP ZEDELGEM

Kom kwissen op vrijdag, bbqen op zaterdag of werken in de natuur op zondag na het heerlijke onbijt!

15/16/17 november

Domein Hoogveld, Hoogveld 4, Veldegem (Zedelgem)

Foto's © An De Wilde, Wim Dirckx.

16.11

Diepenbeek
DAG VAN DE NATUUR

Kom mee een handje toesteken in een van onze Limburgse natuurparels. Dit jaar staat de dag volledig in het teken van het herstel van de heide.

Zaterdag 16 november, vanaf 9u30

Parking "De Pengel" aan de Havenlaan, Diepenbeek

16.11

Lokeren
DAG VAN DE NATUUR IN
DAKNEMSE MEERSEN

Leer wilgen knotten, help met het kappen van bomen langs de oude spoorweg en maaien van het riet.

Zaterdag 16 november, 9u en/of 13u30

Afspraak aan kerk van Daknam-Lokeren (Daknamedorp)

16 & 17.11

Vlaams-Brabant
DAG VAN DE NATUUR -
KOESTERBUURFEEST

Met een twintigtal 'Dagen van de Natuur' is het niet makkelijk er eentje uit te kiezen. Op zoveel plaatsen geeft men het beste van zichzelf voor de Vlaams-Brabantse Koesterburen. Men maakt er zelfs een feestje van – een Koesterbuurfeest.

17.11

Boezinge (Ieper)
DAG VAN DE NATUUR -
FORT ST NICOLAS

Werk voor de eerste keer mee op de historische grond, net aangekocht met subsidies van Stad Ieper. Daarna heffen we het glas op dit nieuw gebied!

Zondag 17 november, 14u

Sas van Boezinge, Boezinge-Ieper

Voor
kinderen

Trek met je gezin en Bongo de natuur in.

Bongo, de martkleider in originele weekendarrangementen en leuke familie uitstapjes biedt nu ook een Natuurpuntarrangement aan. Met de Bongo bon "Lazy Sunday" kan je naast kindvriendelijke, culturele of sportieve uitdagingen nu ook op stap in de natuur. Een selectie van bezoekerscentra verwelkomen je voor een ontdekkingsstocht in de natuur, een drankje en een leuke attentie. Een leuk cadeau! 24,90 euro
www.bongo.be

17.11

Vorselaar
DAG VAN DE NATUUR
IN LOVENHOEK

Vrijwilligers van Natuurpunt Vorselaar en Zandhoven werken samen met JNM en de terreinploegen van Natuurpunt.

Zondag 17 november, van 9u tot 17u

Witte kapel langs het zandpad Lovenhoek in Vorselaar

24.11

Koningshooikt (Lier)
PLANTACTIE BREDE ZEYP

De Brede Zeyp, een prachtig bosgebied met eeuwenoude eiken vormde ooit een deel van het grotere Waverwoud en dat herstellen we.

Zondag 24 november, van 10u tot 16u

Fort Koningshooikt, Donderheide 3, Lier

Bekijk alle activiteiten op
www.natuurpunt.be/
agenda

Het woord van de voorzitter

Voor ons ligt alweer een fraai uitgegeven Natuur.blad. Zoals steeds is het een overwogen mix van standpunten, informatie, activiteiten en mensen. Want we zijn een levende vereniging die invloed probeert te hebben, niet alleen op het Vlaamse natuurbelief, maar ook op ons eigen gedrag. Het beleid mag immers inspanningen leveren. Maar we moeten zelf ook overtuigd zijn en echt iets doen. Anders zullen de resultaten niet in verhouding zijn. Betekent dat dat wij allemaal onze eigen groenten moeten kweken en ons enkel nog te voet of per fiets verplaatsen? Natuurlijk niet, maar even nadenken vooraleer we exotisch fruit kopen of een reuze tussenribstuk op het houtvuur leggen helpt al een beetje.

Vlaanderen moet zijn inspanningen rond biobrandstoffen opdrijven

In dat verband vraag ik jullie ook om de bijdrage over bio-brandstoffen te lezen. Als het bereiken van de Europese doelstelling (10% van de energie voor het transport moet uit hernieuwbare energiebronnen komen) ook betekent dat de honger en de armoede in bepaalde werelddelen toenemen én de biodiversiteit verder achteruitgaat, dan moet die doelstelling best herzien worden. Tot nog toe worden biobrandstoffen voornamelijk uit voedsel geproduceerd (40% van de maïs teelt in de Verenigde Staten gaat naar bio-ethanol!). Vlaanderen moet dus zijn inspanningen opdrijven om nieuwe en betere methodes te ontwikkelen die toelaten brandstof te winnen uit afval. En deze ook toepassen. Pas dan kunnen we van milieuwinst spreken!

Walter Roggeman

PS: De Nieuwe Wildernis is een film die je moet zien. Het is een film van de hoop die aantoont wat ook bij ons, met jullie hulp en onze inspanningen, mogelijk is.

Dol op de natuur?

Surf naar www.natuurpunt.be en leer bij over wilde dieren, ontdek hoe jouw tuin een natuurgebied kan worden en neem deel aan onze acties en wedstrijden.

Volg ons op Facebook & Twitter voor een andere kijk

op de natuur in onze omgeving! #mijnnatuurpunt

www.facebook.com/natuurpunt

Wil je Natuurpunt opnemen in je testament of een

schenking doen? Neem dan contact op met Joost

Verbeke. Joost.verbeke@natuurpunt.be, 0477-20 47 27

Lid worden of een lidmaatschap cadeau geven?

www.natuurpunt.be/lidworden

Op zoek naar een origineel geschenk, een goede

gids of uitbreiding van je excursiemateriaal? Dan ben

je in onze webshop "Natuurpunt Winkel" aan het juiste adres.

Bestellen kan online, via mail, per telefoon of fax.

www.natuurpunt.be/winkel, winkel@natuurpunt.be

t 015-43 16 88, f 015-27 46 74

Alle producten uit dit Natuur.blad zijn te koop

in de Natuurpunt Winkel.

Verhuisd? Vragen over je lidmaatschap?

Neem contact op met onze ledenadministratie, 015-29 72 51

of ledenadministratie@natuurpunt.be

Geniet extra ledenkorting op beurzen

Countryside - Gent - Flanders expo - 31/10 tot 3/11

Hou onze berichten op Facebook in de gaten voor

kortingkaarten!

Hout en groen wonen - Antwerpen Waagnatie - 9 tot 11/11

Leden krijgen een korting van 3 euro aan de ingang op

vertoon van de lidkaart. Voor elke bezoeker die lid is, vloeit

1 euro naar Bos voor iedereen!

Hout en Habitat - Antwerp Expo - 21/11 - 24/11

Leden krijgen een korting van 3 euro op vertoon van

een ingevulde kortingkaart. Die kan je downloaden op

www.natuurpunt.be/ledenvoordelen of vind je in onze

bezoekerscentra (vanaf eind oktober). Voor elke bezoeker

die lid is, vloeit 1 euro naar Bos voor iedereen!

DUIK IN HET
**ONVERWACHTE
LUXEMBURG**

Photo Raymond Clement © DNT

Groothertogdom
luxemburg.

visitluxembourg.com

Afvalwater optimaal benut

Aquafin NV zuivert het afvalwater van meer dan 5 miljoen Vlamingen. Daarvoor exploiteert het bedrijf ruim 5.000 kilometer collectoren, meer dan 1.300 pompstations en 266 waterzuiveringsinstallaties. Het zuiveren van 80% van het huishoudelijk afvalwater in Vlaanderen heeft ertoe geleid dat de waterkwaliteit in onze beken en rivieren er fors op vooruit gegaan is.

Een goede waterkwaliteit blijft natuurlijk de voornaamste bezorgdheid. Toch biedt het waterzuiveringsproces nog heel wat andere mogelijkheden, waarvoor Aquafin investeert in onderzoek.

ENERGIE UIT SLIB

Slib is een basisingrediënt voor de biologische zuivering van afvalwater. Tijdens het zuiveringsproces groeit het echter zo sterk aan dat er al snel een teveel ontstaat. Terwijl het restslib vroeger een 'last' was, wordt het tegenwoordig gekoesterd als grondstof voor energieproductie. Een gedeelte vergist Aquafin op zijn waterzuiveringsinstallaties voor de productie van biogas. Een ander gedeelte wordt thermisch gedroogd in de drooginstallaties van Aquafin. Het eindproduct zijn pellets waarvan de calorische waarde nuttig gebruikt wordt voor de productie van energie en in de cementindustrie.

WARMTE EN GRONDSTOFFEN RECUPEREREN UIT AFVALWATER

In een stedelijke omgeving kan de warmte die nog aanwezig is in de riolen, afkomstig van bijvoorbeeld badwater of de wasmachine, nuttig worden hergebruikt. Aquafin neemt deel aan een internationaal onderzoeksproject dat de voordelen van de toepassing op grote schaal analyseert. Zelf verwarmt Aquafin een aantal gebouwen met restwarmte die het recupereert uit het afvalwater.

Het huishoudelijk afvalwater is ook een bron van fosfor, een essentieel element voor alle biologisch leven, maar de natuurlijke reserves ervan geraken stilaan uitgeput. Aquafin onderzoekt de mogelijkheden om duurzaam fosfor terug te winnen uit het afvalwater via het slib. Het gaat om een exploiteerbaar potentieel van ongeveer 100 ton P/jaar.

INSPELEN OP KLIMAATVERANDERING

De technieken om het afvalwater te zuiveren, verfijnen steeds verder. Maar ook de omgevingsfactoren evolueren. De gevolgen van de klimaatopwarming laten zich stilaan voelen. Aquafin heeft in de loop der jaren een sterke expertise opgebouwd in de modellering van de verschillende onderdelen in de waterzuiveringsinfrastructuur. We willen deze kennis ook inzetten voor de integrale benadering van waterbeheer. In dat kader spitst Aquafin in een van zijn onderzoekstakken toe op de koppeling van riool-, waterzuiverings- en riviermodellen. Via integrale modellering kunnen we hierbij ook de impact van hevige regenbuien voorspellen.